

ACADEMIEJAAR 2025-2026

Van kerk naar pedagogische ontmoetingsruimte

Een actieonderzoek ter ondersteuning van maatschappelijk kwetsbare
gezinnen in de Sint-Pieterskerk van Sint-Truiden.

Scriptie ingediend door **Maxime Neven** voor het behalen van het bachelor-
diploma Sociale Readaptatiewetenschappen: kinderen, jongeren en welzijn

BAP-coach: Frank Cockx

Titel

Van kerk naar ontmoetingsruimte: een pedagogische herinrichting ter ondersteuning van maatschappelijk kwetsbare gezinnen.

Administratieve gegevens

- Voornaam en naam student: Maxime Neven
- Voornaam en naam BAP-coach: Frank Cockx
- Betrokken praktijkorganisatie: KOALA Sint-Truiden

Samenvatting van het onderzoek *(richtlijn: ½ A4)*

Dit ontwerpgericht onderzoek verkent een mogelijke nieuwe indeling voor de Sint-Pieterskerk van Sint-Truiden. De kerkruimte fungeert iedere donderdagvoormiddag als spel- en ontmoetingsruimte bij de organisatie KOALA voor kwetsbare gezinnen met kinderen tussen de nul en drie jaar. De aanleiding voor dit onderzoek vloeit voort uit de signalen van de begeleiders over de indeling en inkleding van de kerkruimte. Die zou naar hun mening onvoldoende aansluiten bij hun eigen noden, hun visie, de noden van de ouders en die van de kinderen. De centrale onderzoeksvraag luidt: *Hoe kan de kerkruimte van KOALA Sint-Truiden worden ingericht zodat ze aansluit bij de pedagogische noden en leefwereld van kwetsbare gezinnen met jonge kinderen (0-3 jaar)?*

De studie is theoretisch onderbouwd met inzichten uit onder meer het ecopatieperspectief (Cockx, 2007) en de visie omtrent de ruimte als derde pedagoog (Malaguzzi in Reggio Emilia Approach, 2022). Deze kader hielpen om de relevantie van die onderzoek te kaderen binnen de richting Sociale Readaptatiewetenschappen.

De onderzoeksmethode bestond enerzijds uit kwalitatieve dataverzameling via individuele, semigestructureerde interviews met de begeleiders en de ouders. Op deze manier werd de huidige beleving van de kerkruimte in kaart gebracht, alsook de noden en behoeften die er leefden. Anderzijds werden er na uitvoeren van een aantal aanpassingen participerende observaties gevoerd, om ook de jonge kinderen te laten participeren en mee te nemen in dit onderzoek. Daarnaast werden tussentijds de ouders en begeleiders bevraagd over de uitgevoerde aanpassingen.

Uit de resultaten van de interviews kwamen vijf belangrijke wensen naar boven: meer gebruik maken van de beschikbare speelruimte, duidelijkheid creëren omtrent de ingang (een warm welkom), zorgen voor herkenbaarheid en erkenbaarheid, een gezellige sfeer creëren en de koude overbruggen. Voor elk van deze wensen werd een ontwerp opgesteld en goedgekeurd.

Inhoudstafel

Inhoud

Aanleiding en context	3
Literatuurstudie	4
1. Het pedagogisch kijkkader	4
2. Wat is spel?	6
3. Wat gaan we herinrichten?	7
4. Waarom focussen we ons op spel?	7
5. Hoe gaan we de ruimte herinrichten?	8
6. Besluit	8
Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen	9
Methode	10
Resultaten	15
Conclusie en aanbevelingen	18
Ontwerpen	20
Referentielijst	22
Bijlage 1: figuren	26
Bijlage 2: informatiefiche voor ouders i.v.m. deelname interviews	30
Bijlage 3: affiche voor de begeleiders ter ondersteuning van het tussentijds observeren van de kinderen & bevragen van de ouders	31
Bijlage 4: plattegrond kerk (voor aanpassingen)	32
Bijlage 5: plattegrond kerk (na aanpassingen) / moodboard	33
Bijlage 6: interviewleiddraad	35
Interviewleiddraad ouders	35
Interviewleiddraad begeleiders	37
Bijlage 7: affiche borstvoedingshoek	39
Bijlage 8: affiche ingang	40
Bijlage 9: documentatie verloop ontwerpen	41

Aanleiding en context

Opvoeden is in de eerste plaats een natuurlijk en dynamisch proces dat ouders dagelijks vormgeven op basis van hun eigen waarden, ervaringen en context. Ouders kunnen in de loop van het opvoedingsproces geconfronteerd worden met vragen, twijfels of uitdagingen. Wanneer dergelijke opvoedingsvragen zich stellen, kan opvoedingsondersteuning een waardevolle rol spelen. Opvoedingsondersteuning beoogt daarbij een aantal doelstellingen.

Opvoedingsondersteuning wil ten eerste de competentie, veerkracht en draagkracht van ouders versterken. Daarnaast wil het de dagelijkse draaglast verlichten door praktische en emotionele steun te bieden en tot slot wil dit ook het sociale netwerk van gezinnen versterken (Opgroeien, 2023). Volgens Schiettecat (2016) is deze ondersteuning des te belangrijker voor gezinnen die in armoede leven. Zij ervaren vaak een voortdurende druk door financiële onzekerheid, huisvestingsproblemen, gezondheidszorgen en administratieve lasten. De chronische stress die ze ervaren beïnvloedt de manier waarop ouders mentaal aanwezig kunnen zijn bij hun kinderen: hun aandacht, geduld en emotionele beschikbaarheid komen onder druk te staan. Hierdoor hebben gezinnen in armoede minder 'mentale ruimte' om te investeren in hun kinderen en is bijkomende opvoedingsondersteuning voor deze gezinnen cruciaal (Schilbach, 2021).

Anderzijds is er een veralgemeend negatief risicodiscours (Beck, 1992 en Parton, 1996, in Christie & Miller, 1999) omtrent armoede en opvoeding. Hulpverleners hebben vaak lage verwachtingen van de capaciteit van kansarme ouders om voor hun kinderen te zorgen. Dit betekent dat denken in deze termen van risico tot het gedachtegoed kan leiden dat er meer ondersteuning nodig is voor deze mensen (Vanhee, 2007).

KOALA, Kind- en Ouderactiviteiten Lokale Armoedebestrijding, is een spel- en ontmoetingsinitiatief dat zich inzet voor de participatie en versterking van maatschappelijk kwetsbare gezinnen met jonge kinderen tussen de -9 maanden tot 3 jaar. De organisatie vertrekt vanuit een visie waarin ouders en kinderen als gelijkwaardige partners worden beschouwd, met aandacht voor hun eigen krachten, mogelijkheden en culturele diversiteit. Door middel van initiatieven zoals de *Speelbrabbel*, een wekelijks spel- en ontmoetingsmoment, wil KOALA de armoede in de buurt van Sint-Truiden bestrijden, ontmoeting stimuleren en de ontwikkeling van kinderen ondersteunen. Binnen KOALA zijn er drie medewerkers actief: twee pedagogische medewerkers die ook halftijds bij KDV De Egeltjes werken en één agogische medewerker die ook halftijds bij armoedevereniging OnderOns werkt.

De wekelijkse spel- en ontmoetingsmomenten vinden op donderdagvoormiddag plaats in de Sint-Pieterskerk van Sint-Truiden. Wegens een sterke afname in kerkbezoeken wordt de kerk niet meer gebruikt voor weekenddiensten. Ook huwelijken en uitvaarten zijn er nog amper waardoor de kerk ter beschikking wordt gesteld voor andere projecten vanuit het doel om 'iets te doen' voor kinderen en jongeren (Space for Grace, 2021). De kerk is dus een locatie die zowel kansen als uitdagingen biedt.

Hoewel de kerkruimte op het eerste gezicht veel potentieel biedt, wordt ze volgens de begeleiders van KOALA op dit moment niet optimaal benut. Grote delen van de ruimte blijven onbenut of zijn weinig functioneel ingericht, waardoor de omgeving niet volledig aansluit bij de pedagogische visie van KOALA noch bij de noden van de gezinnen die er samenkomen. Begeleiders signaleren dat de huidige opstelling onvoldoende uitnodigt tot spel, ontdekking en ontmoeting. Dit bemoeilijkt niet alleen de stimulering van de ontwikkeling van de kinderen, maar ook de participatie en betrokkenheid van de ouders. Ook de ouders zelf geven aan drempels te ervaren.

Vanuit de ambitie van Malaguzzi (in Reggio Emilia Approach, 2022) om de ruimte te laten fungeren als een '*derde pedagoog*' (zie verder) en als motor voor verbinding en groei, ging ik kritisch

onderzoeken hoe de kerkruimte meer doordacht kan worden ingericht zodat ze haar pedagogisch en sociale potentieel ten volle benut. Ik ging opzoek naar een volwaardige fysieke ruimte om in te spelen op de pedagogische en sociale behoeften die de gezinnen thuis ontberen en mogelijks in de ruimte van de kerk kunnen vinden.

Literatuurstudie

Kinderen ontdekken en begrijpen de wereld via spel en interactie met hun omgeving (Kind & Samenleving, z.d.; Opgroeien, 2023-b; Van Loy, 2021; van Liempd & Hoekstra, 2011). De ruimte waarin zij opgroeien, vormt daarin een fundamentele bouwsteen: de fysieke ruimte biedt niet alleen letterlijk onderdak, maar beïnvloedt rechtstreeks hoe kinderen zich ontwikkelen, leren, experimenteren en relaties aangaan (van Liempd & Hoekstra, 2011).

Een stimulerende en toegankelijke speelomgeving is echter niet voor elk kind vanzelfsprekend. Voor gezinnen die in armoede leven, ontbreekt er thuis vaak aan plek, materialen of rust om tot kwalitatief spelen te komen. Ruimtelijke beperkingen zoals kleine woningen, gedeelde leefruimtes of prikkelrijke contexten maken dat kansen tot ontdekken en ontmoeten eerder schaars zijn (Schiettecat, 2016). Hierdoor kunnen jonge kinderen minder profiteren van spel als motor voor hun ontwikkeling en worden ouders beperkt in hun mogelijkheden om hun kinderen hierin actief te begeleiden.

Daarom is het creëren van een fysieke plek buiten de thuiscontext met voldoende ruimte, materialen en sociale verbinding van groot belang. Het draait niet enkel om de aanwezigheid van een fysieke ruimte. Minstens even cruciaal is de manier waarop die ruimte wordt vormgegeven. Volgens de visie van Reggio Emilia fungeert de ruimte als een “derde pedagoog” (zie verder 1: Het belang van de ruimte): een actieve partner die kinderen uitnodigt, uitdaagt en ondersteunt (Kinderwoud, 2023; Opgroeien, 2023-a; Reggio Emilia Approach, 2022; Rinaldi & Moss, 2004; van Liempd & Hoekstra, 2011).

Een doordachte omgeving moedigt niet alleen spel aan, maar bevordert eveneens ontmoeting tussen kinderen en ouders (van Liempd & Hoekstra, 2011), biedt veiligheid, rust (Expertisecentrum Kinderopvang, z.d.; Kinderwoud, 2023; Speelbank, 2021; van Liempd & Hoekstra, 2011) en sluit aan bij de ontwikkelingsnoden van jonge kinderen. Daartegenover kan een ruimte die weinig afgestemd is op deze noden juist drempels opwerpen en participatie belemmeren. Om deze drempels weg te nemen, is het dus noodzakelijk om de ruimte niet louter te zien als een fysieke plaats, maar als een actief element binnen de pedagogische praktijk. Een ruimte kan namelijk richting geven aan hoe kinderen denken, zich gedragen en met anderen omgaan. Hoe beter een accommodatie is afgestemd, hoe beter de kwaliteit (van Liempd & Hoekstra, 2011).

In deze literatuurstudie wordt het belang van de fysieke ruimte voor de ontwikkeling van jonge kinderen belicht, aangezien het uitgangspunt van dit handelingsonderzoek de **herinrichting** van een **spel- en ontmoetingsruimte** is. Eerst wordt ingegaan op de pedagogische kijkkaders waarop dit onderzoek gestoeld is. Daarna focussen we ons op vier aspecten: **wat, waar, waarom en hoe?** We zoomen in op spel als motor voor ontwikkeling aan bod, evenals de rol van de speelomgeving. We staan stil bij waarom spel net zo belangrijk is en vervolgens stellen we enkele ontwerpeisen op over hoe we de omgeving kunnen herinrichten.

1. Het pedagogisch kijkkader

De fysieke ruimte blijkt meer te zijn dan een neutrale achtergrond en kan ontwikkeling en interactie actief beïnvloeden. Om deze actieve rol beter te begrijpen, wordt in het volgende onderdeel ingegaan op de visie van de ruimte als ‘derde pedagoog’.

Malaguzzi, grondlegger van de Reggio Emilia-pedagogiek, benadrukt dat de ruimte een cruciale rol speelt in het leren en ontwikkelen van jonge kinderen. Hij spreekt over de ruimte als de ‘derde pedagoog’: naast het kind en de opvoedingsverantwoordelijken zelf, vormt ook de fysieke omgeving een essentiële partner in het opvoedingsproces. Deze visie vertrekt vanuit een stevig vertrouwen in het kind dat van nature krachtig, competent is en vol potentieel zit. De omgeving moet dit potentieel niet vormgeven, maar zichtbaar, bereikbaar en leefbaar maken, zodat kinderen alle kansen krijgen om te groeien, te exploreren en relaties aan te gaan. Om dat te realiseren moet een ruimte uiteraard bewust en zorgvuldig worden ingericht (in Reggio Emilia Approach, 2022; van Liempd & Hoekstra, 2011).

Vanuit deze visie op de ruimte als actieve partner in leren en ontwikkeling, sluit Malaguzzi’s idee nauw aan bij het ecocipatieperspectief (Cockx, 2007) op leren en pedagogisch handelen. In wat volgt wordt dit perspectief verder toegelicht en geplaatst binnen de bredere handelingskaders van socialisatie en emancipatie.

Het ecocipatieperspectief legt de nadruk op de ruimte waarin leren plaatsvindt. Afgeleid van het Griekse *oikos* (huis, leefomgeving) en het Latijnse *-cipere* (nemen, vatten), verwijst ecocipatie letterlijk naar ‘het nemen en vatten van de omgeving’. Het draait niet alleen om het begrijpen van de omgeving, maar ook om het ingrijpen. De ruimte treft drie mogelijke invullingen: de fysieke ruimte (letterlijk de plek om te bewegen, te leven en te handelen), denkruimte of vrijheid (de mogelijkheid om af te wijken van regels of gewoontes) en de sociale ruimte (de plek die iemand inneemt in een groep of samenleving) (Cockx, 2007). Leren vindt hier altijd plaats in context: in interactie met de directe **omgeving, sociale relaties** en culturele praktijken. De professional ondersteunt door deze leefwereld rijker, begrijpelijker en betekenisvoller te maken, zonder vooraf te bepalen wat geleerd moet worden. Dit perspectief sluit aan bij het idee van betekenisvol leren, waarbij we betekenissen gaan geven aan ervaringen en onszelf beter proberen te begrijpen (Cockx, 2007).

Door het ecocipatieperspectief op pedagogisch handelen wordt duidelijk dat leren niet alleen in het hoofd van de lerende plaatsvindt, maar in relatie tot de omgeving die hij of zij kan ervaren en vormgeven. Dit perspectief legt de basis voor een belangrijk uitgangspunt in pedagogische ruimtes: om kinderen en gezinnen optimaal te ondersteunen, is het essentieel dat zij zich thuis voelen in de omgeving en dat de materialen die hen tot spel en ontdekking uitnodigen, zichtbaar en bereikbaar zijn. Op deze manier kan de ruimte functioneren als een actieve partner (‘derde pedagoog’) in leren en ontwikkeling, waarbij de fysieke omgeving betekenisvol wordt en kinderen daadwerkelijk kansen krijgen om hun potentieel te benutten. Om deze redenen vormt dit perspectief een belangrijk uitgangspunt voor dit handelingsonderzoek.

Naast dit perspectief zijn er nog twee andere handelingsperspectieven op het faciliteren van het leren. Het socialisatieperspectief (1) draait om leren deelnemen aan groepen en aan de samenleving. Het uitgangspunt is dat mensen nog moeten bijleren om volwaardig te kunnen participeren. De samenleving bepaalt daarbij wat belangrijk is om te leren (Cockx, 2007). Het emancipatieperspectief (2) focust op persoonlijke groei en kritisch denken. De lerende wordt aangemoedigd om zijn ervaringen te bespreken, zijn overtuigingen in vraag te stellen en zijn plaats in de samenleving beter te begrijpen. De professional begeleidt dit proces samen met de lerende (Cockx, 2007). Deze perspectieven zijn echter minder relevant voor dit onderzoek.

De twee bovenstaande aangehaalde theorieën vormen het pedagogisch kader voor dit onderzoek. Daarnaast is dit onderzoek ook gestoeld op de inzichten van de MeMoQ, een instrument om de pedagogische kwaliteit van kinderopvang te evalueren. Dit instrument richt zich op zes dimensies: welbevinden, betrokkenheid, emotionele ondersteuning, educatieve ondersteuning, omgeving en gezinnen & diversiteit. Binnen dit onderzoek ligt de nadruk op de dimensie ‘omgeving’. Daarnaast

wordt gebruikgemaakt van de MemosnaQs, reflectiekaartjes die ondersteuning bieden bij het kritisch bekijken van de pedagogische praktijk.

2. Wat is spel?

In het volgende onderdeel staat spel centraal. Spel is een belangrijke motor voor leren en ontwikkeling en zal het focuspunt worden van de geplande observaties (zie verder). Deze observaties zullen als uitgangspunten dienen om verdere aanpassingen door te voeren bij het herinrichten van de spel- en ontmoetingsruimte.

Artikel 31 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind onderstreept het recht van ieder kind om te spelen (Kind & Samenleving, 2023). Spel vormt voor kinderen de meest natuurlijke manier om de wereld om hen heen te ontdekken, te begrijpen en er betekenis aan te geven (Kind & Samenleving, 2023; Opgroeien, 2023-b; van Liempd & Hoekstra, 2011). *“Spel geeft ons als mens de mogelijkheid om gebeurtenissen te ervaren en er uiteindelijk een eigen inkleuring aan te geven. We kunnen er het leven mee beleven”* (Van Loy, 2021, p. 39). Volgens Van Dale (in Van Loy, 2021) betekent spelen plezier hebben en plezier maken. Spelen wordt dan ook gezien als een doel op zich: we spelen om te spelen (Van Loy, 2021; Binnard, Geussens, Nassen, Schradanski, Winkeler, Lommelen & Walk, 2024).

Wanneer spel echter leidt tot diepgaand en intens betrokken zijn, overstijgt het het loutere plezier en wordt het een krachtige motor voor ontwikkeling. Intens spel wordt volgens de flow-theorie van Csikszentmihalyi bekomen door een samenspel van vier pijlers: voldoende uitdaging, vrijheid, interesse en comfort.

Binnen het concept spel wordt vaak onderscheid gemaakt tussen *“game”* en *“play”*. *Game* verwijst naar een afgebakende spelvorm met vaste regels en een duidelijk doel, terwijl *play* staat voor een open en vrije speelwijze waarbij geen vooraf bepaald doel nodig is en kinderen zelf keuzes kunnen maken (Binnard et al., 2024). Vooral die laatste vorm sluit nauw aan bij wat we voor jonge kinderen nastreven. Georganiseerd spel kan er immers toe leiden dat het spontane, eigen spel van kinderen wordt overgenomen, waardoor hun verbinding met de bredere speelcontext verzwakt (Kind & Samenleving, z.d.; Binnard et al., 2024). Dit onderscheid weerspiegelt zich ook in de inrichting van de spelomgeving (zie verder).

Hoe kinderen spelen, evolueert echter doorheen de tijd. Spel ontwikkelt zich stap voor stap, in functie van hun leeftijd, behoeften en ontwikkelingsniveau. Om die groei goed te begrijpen en te kunnen ondersteunen, is het belangrijk inzicht te hebben in de verschillende spelontwikkelingsfasen (Binnard et al., 2024; Craeynest, 2018). Zo moeten ruimtes voor een ‘verticale groep’, een groep met bijvoorbeeld zowel baby’s als peuters, steeds aansluiten bij beide ontwikkelingsfasen.

De eerste spelvorm die we terugvinden bij jonge kinderen is het sensomotorische spel, typisch van 0 tot 6 maanden. In deze fase ontdekken baby’s de wereld op een belichaamde manier, door fysiek contact te maken met hun omgeving. Spel uit zich in: voelen, grijpen en het aanraken van voorwerpen en personen. Daarop volgt de imitatiefase, van ongeveer 6 tot 18 maanden. Kinderen gaan gezichtsuitdrukkingen en handelingen van anderen nabootsen. Het zogenaamde *spiegelen* speelt hier een grote rol. Deze vorm van spel ondersteunt sterk de ontwikkeling van de communicatieve vaardigheden. Voor ons bijzonder relevant is de doen-alsof-fase, die zich doorgaans ontwikkelt van 18 maanden tot 3 jaar. Kinderen gebruiken symbolische voorstellingen in hun spel en beginnen steeds meer eigen keuzes te maken (Binnard et al., 2024). In deze periode zien we vooral parallelspel: peuters spelen naast elkaar, maar nog niet volledig samen. Vanaf de kleuterleeftijd verschuift dit steeds meer naar echt samenspel, waarbij samenwerking en gezamenlijke afspraken ontstaan. Toch ontwikkelt er zich in de peuterfase al een eerste besef van ruimtestructuur: kinderen ontdekken waar ze kunnen spelen en hoe ze zich binnen de omgeving

kunnen bewegen. Craeynest (2018) schetst hiermee een duidelijk kader en verwachtingspatroon waarmee ik rekening moet houden bij het uitvoeren van mijn observaties.

3. Wat gaan we herinrichten?

“Een spel- en ontmoetingsplaats is een ruimte waar jonge kinderen (in de voorschoolse leeftijd) en hun opvoeders en/of andere opvoedingsverantwoordelijken in aanwezigheid van één of meerdere (onthaal)medewerkers samen de tijd kunnen doorbrengen” (Opgroeien, 2023-a, p. 2). Zo’n ruimte kent twee kernkenmerken: iedereen moet zich er welkom voelen en het moet een open plek zijn waar gezinnen kunnen ontmoeten. Kinderen spelen er samen met andere kinderen en met nieuw speelgoed, terwijl ouders de gelegenheid krijgen om tot rust te komen, even weg te zijn uit hun thuiscontext, en contact te leggen met andere ouders, waaruit zij waardevolle steun kunnen putten (Opgroeien, 2023-a).

Het spel- en ontmoetingsmoment van KOALA Sint-Truiden vindt plaats in de Sint-Pieterskerk van Sint-Truiden. De kerk is dus de ruimte waarop we ons focussen en de opgedane inzichten in gaan toepassen.

4. Waarom focussen we ons op spel?

Hoewel spelen in de eerste plaats een plezierige activiteit is, fungeert het (zoals eerder aangehaald) tevens als een krachtige motor voor de ontwikkeling van kinderen. Tijdens spel versterken kinderen hun motorische, creatieve en sociale vaardigheden (van Liempd & Hoekstra, 2011).

Spel draagt bovendien altijd een relationeel aspect in zich (Van Loy, 2021): kinderen maken afspraken, verdelen rollen, plannen acties en improviseren waar nodig (Kind & Samenleving, 2023). Binnen de spelomgeving treden ze op deze manier op verschillende manieren en niveaus in interactie met elkaar. Spel nodigt kinderen uit om sociale relaties aan te gaan.

Spel ondersteunt dus niet enkel de individuele ontwikkeling van kinderen, maar heeft ook een uitgesproken sociale dimensie. Waar we eerder al de focus legden op ‘spel’, wordt er nu ingegaan op het deel van ‘ontmoeten’ bij spel- en ontmoetingsruimtes.

“Spelen is ontmoeten” (Kind & Samenleving, affiche p. 2). Spel vindt echter niet enkel plaats tussen kind en materiaal. In een ontmoetingscontext vormt spel ook de voedingsbodem voor sociale relaties. Dat brengt ons bij het belang van ontmoeten en legt tevens de link naar het ontstaan van ‘spel- en ontmoetingsruimtes’.

Ruth Soenen (2006) in (Opgroeien 2023-a; Opgroeien, 2023-b) introduceert het concept *het kleine ontmoeten* vanuit haar antropologisch onderzoek naar alledaagse, vluchtige contacten tussen onbekenden. Het kleine ontmoeten richt zich niet op duurzame en diepe relaties, maar op kortstondige interacties in publieke of gedeelde ruimtes. Deze ontmoetingen zijn altijd vrijblijvend: mensen kiezen zelf of ze sociaal contact vermijden of elkaar aanspreken (Opgroeien, 2023-b). Hierdoor kunnen mensen op hun eigen tempo kiezen tussen het aangaan van sociaal contact of afstand bewaren. Ruimtes die dit kleine ontmoeten ondersteunen, kenmerken zich door openheid en de combinatie van anonimiteit én herkenbaarheid (Opgroeien, 2023-a).

Deze vluchtige contacten vormen een ‘lichte’ vorm van gemeenschap, waarin mensen uit diverse groepen toch een gevoel van verbondenheid of ergens bij horen kunnen ervaren (Geens, Hemeryck & Lambert, 2017; Opgroeien, 2023). Hierbij kan een smalltalk of een korte interactie leiden tot een reeks nieuwe contacten, waardoor een open en toegankelijk sociaal klimaat ontstaat (van Liempd & Hoekstra, 2011). Er wordt dus een eerste schakel gelegd voor een reeks van nieuwe contacten.

Voorgaande deel treft voornamelijk de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, maar kinderen hebben vaak de rol van makelaar in deze ontmoetingen omdat zij spontaan aanleiding geven tot kleine gesprekjes tussen volwassenen (Geens, Hemeryck & Lambert, 2017; Opgroeien, 2023-a). Een spel- en ontmoetingsruimte is daarom bij uitstek een plek voor het kleine ontmoeten. Onbekenden

kunnen er elkaar laagdrempelig tegenkomen. Zo'n ruimte biedt mogelijkheden om spontaniteit, diversiteit en sociaal contact te laten groeien zonder verplichtingen (Opgroeien, 2023-a; van Liempd & Hoekstra, 2011).

Spel en ontmoeten zijn dus de twee evenwaardige aspecten waarmee in dit actieonderzoek rekening gehouden zal worden.

5. Hoe gaan we de ruimte herinrichten?

Een van de belangrijkste aspecten bij het inrichten van een ruimte is het creëren van voldoende veiligheid en rust. Kinderen hebben emotionele veiligheid nodig: pas wanneer zij deze ervaren, durven ze los te komen van hun vertrouwde omgeving (zoals de opvoedingsfiguur) en op ontdekking te gaan. Vanuit dat gevoel van veiligheid breiden zij geleidelijk hun speelterrein uit (Expertisecentrum Kinderopvang, z.d.; van Liempd & Hoekstra, 2011). Om dit proces te ondersteunen, is het essentieel dat de ruimte **rustig, overzichtelijk** en **voorspelbaar** is. Een omgeving met duidelijke zichtlijnen en herkenbare structuren zorgt ervoor dat kinderen zich sneller op hun gemak voelen (Expertisecentrum Kinderopvang, z.d.; van Liempd & Hoekstra, 2011). Dit vertaalt zich concreet in het creëren van **afgebakende** en **duidelijk gedefinieerde speelhoeken**, zonder deze volledig af te screenen. Dit is voorlopig in de kerk nog niet het geval. Dergelijke hoeken bieden helderheid over wat er in een bepaalde zone mogelijk of verwacht is, wat bijdraagt aan voorspelbaarheid en rust. Deze structurele duidelijkheid verhoogt de betrokkenheid van kinderen tijdens het spel: zij spelen langer en intenser, verstoren elkaar minder en ontwikkelen positiever sociaal contact (Speelbank, 2021; van Liempd & Hoekstra, 2011). Bovendien zorgt het werken met activiteitenhoeken ervoor dat kinderen zich beter verspreiden over de ruimte. Ze kunnen ervoor kiezen om samen te spelen of zich tijdelijk terug te trekken in een rustiger hoek, wat het aantal conflicten vermindert en de kwaliteit van sociale interacties bevordert (Kinderwoud, 2023; van Liempd & Hoekstra, 2011). Belangrijk hierbij is dat er **doorzichten** worden gemaakt op zowel kind- als volwassenhogte. Op die manier blijft de vertrouwenspersoon van de kinderen zichtbaar, wat hen zoals eerder aangehaald de nodige veiligheid biedt om hun speelgebied uit te breiden. (Expertisecentrum Kinderopvang, z.d.; van Liempd & Hoekstra, 2011).

Een andere manier om rust en veiligheid te creëren, is door **herkenbare elementen** in de ruimte aan te brengen, zodat kinderen een gevoel van 'thuis' ervaren. Dit wordt vaak gedaan door een fotomuur op ooghoogte van de kinderen te plaatsen (Fret, 2016; van Liempd & Hoekstra, 2011). Daarnaast moet de ruimte in het algemeen een rustige uitstraling hebben, zodat kinderen niet overprikkeld raken (Speelbank, 2021; van Liempd & Hoekstra, 2011). Ook **zichtbare materialen**, zoals verlichting en de kleuren van de muren, spelen hierbij een belangrijke rol (Kinderwoud, 2023; Speelbank, 2021). Zo hebben lichtere kleuren, zoals paars en groen, een rustgevend effect, terwijl warm licht bijdraagt aan een huiselijke sfeer (Kinderwoud, 2023). Deze aanbevelingen gelden niet alleen voor de jongste kinderen, maar worden ook in kleuterklassen toegepast (Fret, 2016).

6. Besluit

Jonge kinderen ontdekken en begrijpen de wereld vooral via spel en interactie, waarbij de fysieke ruimte een cruciale rol speelt. Een goed ingerichte, veilige en toegankelijke omgeving ondersteunt hun ontwikkeling, stimuleert sociale vaardigheden en biedt ouders rust en contactmogelijkheden. Spel- en ontmoetingsruimtes combineren openheid, diversiteit en autonomie, terwijl het concept van *het kleine ontmoeten* vluchtige, vrijblijvende interacties en een gevoel van gemeenschap mogelijk maakt. Open spelvormen geven kinderen ruimte om te exploreren en keuzes te maken, waardoor leren betekenisvol en contextueel is. Zo functioneren deze ruimtes als krachtige instrumenten voor zowel de ontwikkeling van kinderen als de versterking van sociale verbindingen.

Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen

Beschrijf het onderzoekdoel. Duid ook aan welk soort onderzoek zal gevoerd worden.

- ☐ Kennisgericht onderzoek
- ☒ Ontwerpgericht onderzoek

Het doel van dit praktijkonderzoek is om, in samenspraak met de medewerkers van KOALA Sint-Truiden, te onderzoeken hoe de huidige kerkruimte van de Sint-Pieterskerk in Sint-Truiden kan worden heringericht zodat ze aansluit bij de pedagogische noden van kwetsbare gezinnen met jonge kinderen (0–3 jaar), de begeleiders en de vereisten uit de literatuur.

Formuleer de leidende onderzoeksvraag en bijhorende deelvragen. Verantwoord de onderzoeksvragen vanuit de aanleiding en literatuurstudie.

Dit onderzoek vertrekt vanuit de volgende leidende onderzoeksvraag:

Hoe kan de kerkruimte van KOALA Sint-Truiden worden ingericht zodat ze aansluit bij de pedagogische noden en leefwereld van kwetsbare gezinnen met jonge kinderen (0-3 jaar)?

- Hoe beleven de ouders en begeleiders de huidige kerkruimte van KOALA en wat zijn hun pedagogische noden? (1)
- Welke ontwerpeisen kunnen uit deze beleving, noden... en uit voorgaand wetenschappelijk onderzoek worden afgeleid om de inrichting van de kerkruimte van KOALA Sint-Truiden vorm te geven? (2)
- In welke mate sluiten de aangebrachte aanpassingen aan bij de noden en beleving van kwetsbare ouders, hun kinderen en de begeleiders van KOALA Sint-Truiden? (3)

De algemene onderzoeksvraag sluit rechtstreeks aan bij de nood die uit de aanleiding blijkt: kwetsbare gezinnen met jonge kinderen hebben baat bij laagdrempelige, versterkende en verbindende opvoedingsondersteuning. Binnen KOALA Sint-Truiden wordt deze ondersteuning concreet vormgegeven tijdens wekelijkse ontmoetingsmomenten in de Sint-Pieterskerk. Hoewel deze locatie kansen biedt op vlak van ruimte, komt uit de praktijk naar voren dat de huidige inrichting onvoldoende aansluit bij de pedagogische visie van KOALA en de leefwereld van de gezinnen.

Omdat de fysieke omgeving een belangrijke invloed uitoefent op de manier waarop ouders en kinderen zich gedragen, voelen en met elkaar in interactie gaan, was het van belang te onderzoeken hoe de kerkruimte kon bijdragen aan verbinding, spel en ontwikkeling. De ruimte fungeert daarbij als een mogelijke *derde pedagoog*, een ondersteunende factor in het leer- en groeiproces. Wanneer de inrichting niet uitnodigend, warm of functioneel is, vormt dit een drempel voor zowel de betrokkenheid van ouders als de stimulering van jonge kinderen.

Methode

Ik opteerde voor een ontwerpgericht onderzoek vanwege een verbeterbehoefte in de beroepspraktijk (van der Donk & van Lanen, 2017). De begeleiders van KOALA gaven zelf aan nood te hebben aan een andere indeling van de kerk.

Hieronder leg ik per onderzoeksvraag de gebruikte methodologie uit. Hierbij wordt duidelijk dat ik heb gelet op triangulatie en validiteit.

Onderzoeksvraag 1: Hoe beleven de ouders en begeleiders de huidige kerkruimte van KOALA en wat zijn hun pedagogische noden?

Deelnemersgroep 1:

Deze onderzoeksvraag richtte zich op de ouders die deelnemen aan de Speelbrabbel van KOALA Sint-Truiden, voornamelijk maatschappelijk kwetsbare gezinnen met kinderen van 0 tot 3 jaar. Ik voerde een purposive sampling (Nikolopoulou, 2022; van der Donk & van Lanen, 2017) uit door drie ouders aan te spreken om deel te nemen aan het onderzoek. Er werd gebruik gemaakt van een infofiche met duidelijke pictogrammen om, ondanks eventuele taalbarrières, helder weer te geven wat deelname inhoudt (doel van het onderzoek, tijdbelasting, verwachtingen...) (zie bijlage 2). Daarna hielden we contact via WhatsApp om de exacte data af te spreken. Uiteindelijk namen er twee mama's deel met een leeftijd van 34 en 41 jaar. Hun kinderen hadden een leeftijd van respectievelijk 16 en 30 maanden. Ik beoogde een derde mama met een baby van 6 maanden om ook de jongste leeftijdsgroep te vertegenwoordigen, maar zij kwam niet langer naar KOALA. Ik koos via een selecte steekproef voor een zo authentiek mogelijke blik op mijn onderzoeksvragen.

Onderzoeksmethode en -instrumenten:

Ik voerde individuele, semigestructureerde interviews om de persoonlijke ervaring van ouders diepgaand te kunnen begrijpen. Individuele interviews zijn geschikt wanneer men de unieke beleving van respondenten wil onderzoeken zonder invloed van andere deelnemers (Dingemanse, 2021; van der Donk & van Lanen, 2017). Deze methode bood ouders ook meer veiligheid en ruimte om vrijuit te spreken over hun persoonlijke ervaringen.

Eén Interview vond online plaats, via het platform WhatsApp op vraag van de ouder. Het interview duurde 35 minuten. Ik verkreeg geen toestemming tot opname, dus noteerde ik tijdens het interview de bekomen informatie. Het andere interview werd meermaals uitgesteld. Ik merkte dat de mama terughoudend was. *"Volgende week kan ik spijtig niet want het is krokusvakantie en ik moet voor 2 kinderen zorgen. Maar als je wil, kan je de vraaglijst aan mij sturen, ik ga het aanvullen en terug naar jou sturen. Ik schrijf liever hier, want normaal is het te vervelend om te bellen. (Mijn dochter praat en vraagt altijd)"* (ouder 1, schriftelijke communicatie, 15 februari 2026). Daarom besloot ik om de interviewvragen door te sturen en schriftelijk te laten invullen.

De gespreksleidraad omvatte een negental open vragen omtrent hun persoonlijke beleving van de kerkruimte (veiligheid, warmte, rust, toegankelijkheid, nut...) en wat er volgens hen echt ontbreekt/wat beter kan betreffende de inrichting van de kerkruimte (toekomstige wensen m.b.t. de inrichting).

Ik maakte gebruik van beeldende werkvormen (van der Donk & van Lanen, 2017). Zo gebruikte ik voor één onderzoeksvraag foto's (van o.a. een zetel, kussens, wifi...). De respondenten werden gevraagd deze te rangschikken naar de mate van belang. Ik koos bewust voor deze werkvormen, omdat ik op basis van mijn ervaring met de doelgroep ingeschatte dat de respondenten niet zelfstandig een passend antwoord op de betreffende vraag zouden kunnen formuleren. Voor één ouder was deze methodiek niet helpend, want ze omschreef alle foto's als zijnde helpend. Voor de andere ouder lukte het om zonder gebruik te maken van de kaartjes een antwoord te formuleren.

op de vraag. Er was ruimte om gebruik te maken van vertalingsprogramma's om de taalbarrière te overbruggen, maar dit bleek niet nodig te zijn.

Deelnemersgroep 2:

Deze deelnemersgroep bestond uit de drie vrouwelijke medewerkers van KOALA Sint-Truiden met een leeftijd tussen de 33 en 43. De onderzoekspopulatie was met andere woorden gelijk aan de populatie (Bhandari, 2023; van der Donk & van Lanen, 2017). Normaal gezien gaat het om twee pedagogische medewerkers vanuit KDV De Egeltjes en één agogisch medewerker vanuit armoedevereniging OnderOns. De agogisch medewerkster van armoedevereniging OnderOns was tijdens het onderzoek met zwangerschapsverlof en werd tijdelijk vervangen door een derde pedagogische medewerker van KDV De Egeltjes. De derde pedagogische medewerker van KDV De Egeltjes werd via e-mail op de hoogte gebracht van het onderzoek en uitgenodigd voor een interview. Na de paasvakantie keerde de oorspronkelijke agogisch medewerkster terug, waardoor de terugkoppelingen vanaf dat moment opnieuw naar haar verliepen en niet langer naar haar vervangster.

Onderzoeksmethode en -instrumenten:

Ook hier voerde ik individuele, semigestructureerde interviews. De interviews duurden gemiddeld 25 minuten en vonden allemaal plaats bij KDV De Egeltjes. Ik verkreeg de toestemming om de interviews op te nemen.

De gespreksleidraad omvatte een zestal open vragen omtrent:

- Ervaren beperkingen van de huidige ruimte (materiaal, indeling, veiligheid...)
- Organisatorische uitdagingen (toegankelijkheid, veiligheid, ruimtelijke beperkingen, logistieke uitdagingen...)
- Ideeën voor verbetering

Voor het opstellen van de interviewleidraad baseerde ik mij op twee kaarten van de MemosnaQs. Dat is een speldoos met 150 reflectievragen om op een laagdrempelige, creatieve manier in gesprek te gaan i.p.v. via een standaard interview (Opgroeien in Brussel, z.d.). Vanuit deze kaarten vertrok ik om de rest van de interviewvragen op te stellen.

Analyse onderzoeksvraag 1:

Uit het interview met de eerste begeleider kwam een andere belangrijke wens naar boven die ik graag wilde aftoetsen bij de overige twee begeleiders. Daarom besloot ik een vraag toe te voegen aan de interviewleidraad. Het audiomateriaal werd verbatim getranscribeerd. Nadien deed ik een thematische analyse van elk individueel interview. In eerste instantie ben ik de interview transcripten deductief gaan coderen vanuit het theoretisch kader uit mijn literatuurstudie. Dit deed ik aan de hand van een verticale analyse waarbij ik per interview de codes ging toepassen. In tweede instantie voerde ik een inductieve codering uit op de delen die niet te plaatsen waren onder één van de codes uit het theoretisch kader, mijn zogenaamde 'restgroep' (Dingemans, 2021).

Onderzoeksvraag 2: Welke ontwerpeisen kunnen uit deze beleving, noden... en uit voorgaand wetenschappelijk onderzoek worden afgeleid om de inrichting van de kerkruimte van KOALA Sint-Truiden vorm te geven?

De bovenstaande onderzoeksvragen en bijbehorende methoden richten zich voornamelijk op het beschrijvende aspect, wat noodzakelijk is om een goed onderbouwd overzicht te krijgen van de noden van de ouders. Het uiteindelijke doel van dit handelingsonderzoek was echter het ontwikkelen van een ontwerp. Daarom lag mijn focus, na een korte analyse met de genoemde

methoden, vooral op het achterhalen van de ontwerpeisen voor de inrichting van de kerkrimte. Deze ontwerpeisen stelde ik op a.d.h.v. de MoSCow-methode. Dit is een techniek om aan prioriteitenstelling te doen in een projectmanagement. Hiermee worden de eisen en wensen in vier categorieën gedeeld: must have, should have, could have en won't have. Zo kan er gefocust worden op wat essentieel is en wat de verwachtingen zijn en dit binnen de tijd en het budget dat vooropgesteld is (Mulder, 2026).

Onderzoeksvraag 3: In welke mate sluiten de aangebrachte aanpassingen aan bij de noden en beleving van kwetsbare ouders, hun kinderen en de begeleiders van KOALA Sint-Truiden?

Onderzoeksgroep:

Deze onderzoeksvraag trof opnieuw de ouders en de begeleiders, alsook de kinderen die naar KOALA Sint-Truiden komen. Vermits de kinderen tussen de nul en drie jaar zijn en zelf geen toestemming tot deelname aan het onderzoek kunnen geven, werd de ouders gevraagd hun toestemming te geven.

Onderzoeksmethode en -instrumenten:

Na het doorvoeren van aanpassingen aan de ruimte koos ik voor open, participerende observatie van het spelgedrag van kinderen. Observatie is een geschikte methode om te begrijpen hoe kinderen reageren op de fysieke omgeving, omdat jonge kinderen hun beleving vaak communiceren via spel (van Liempd & Hoekstra, 2011). Met goede wil kan men dit onder consultatieve participatie zetten (op het moment dat je hen observeert). Niet consultatief in de strikte zin van het woord zoals het in de ladder (Hart, 1992) wordt gebruikt, maar eigenlijk raadpleeg ik wel de kinderen en wil ik hun gevoelens en emoties een plaats geven in mijn verhaal.

Na overleg vroeg ik de begeleiders van KOALA om de observaties zelf uit te voeren. Zij werden op voorhand uitgebreid ingelicht door mij en hierop voorbereid. De begeleiders werden voorzien van een affiche ter ondersteuning van het observeren en het bevragen van de ouders (zie bijlage 3). Op deze manier verkreeg ik interessante bijkomende aanbevelingen. In eventuele vervolgonderzoeken zijn meer grondige en systematische observaties aan te raden a.d.h.v. de MeMoQ CEGO. Het betrekken van verschillende begeleiders bij dergelijke observaties vergroot hun participatie aan dit onderzoek.

Dergelijken observaties dienen zich te richten op onderstaande aspecten omdat deze zowel in de literatuur als tijdens de interviews aanbod kwamen:

- Het gebruik van de ruimte, bewegingspatronen en exploratie (Expertisecentrum Kinderopvang, z.d.; van Liempd & Hoekstra, 2011)
- Aanwezigheid van conflicten of overprikkeling (Kinderwoud, 2023; van Liempd & Hoekstra, 2011)
- Sociale interacties (Craeynest, 2018)

Om na te gaan in welke mate de aanpassingen aansloten bij de noden van de ouders en begeleiders, deed ik een gezamenlijke terugkoppeling. In deze terugkoppeling lag de focus op drie vragen: 'Wat is er beter?', 'Wat is er minder goed?' en 'Wat moet er zeker nog aangepast worden?'.

Analyse onderzoeksvraag 3

Algemeen had ik de ervaring dat er wel wekelijks door de begeleiders geobserveerd en bevraagd werd, maar deze informatie werd niet altijd door gecommuniceerd naar mij. Op donderdag 26 maart en 16 april ging ik zelf naar KOALA waardoor ik zelf kon observeren en ouders kon bevragen. Deze observaties en feedback werden meegenomen naar en toegepast in de desbetreffende

ontwerpeisen. Ik schreef de feedback neer in een bijgevoegd document (zie bijlage 9). Algemeen werd er door de begeleiders geobserveerd vanuit hun eigen ervaring en kijkpunten en niet per se vanuit de drie kijkpunten die ik voorop had gesteld. De begeleiders zelf hoorde ik op dezelfde twee momenten, alsook tussendoor via sms.

In de methodologie heb ik proberen rekening te houden met triangulatie en validiteit. Wat de brontriangulatie betreft, hoorde ik verschillende respondenten (zowel begeleiders als ouders) en dit zowel tijdens de interviews (OV 1) als tijdens de feedback (OV 2). Daarnaast gebruikte ik verschillende methoden (interviews en observaties) om de beleving van ouders tweemaal te toetsen en de kinderen via de observatie ook te betrekken. Dit is methodische triangulatie. Tot slot ben ik de enige onderzoeker, maar vroeg ik wel de begeleiders om mee te observeren voor mijn derde onderzoeksvraag. Ook in deze zin is er dus sprake van triangulatie (Scribbr, 2021; van der Donk & van Lanen, 2017).

Figuur 1. Schematisch overzicht van de voorziene methodologie.

Onderzoeksvraag 1: Hoe beleven de ouders en begeleiders de huidige kerkruijnte van KOALA en wat zijn hun pedagogische noden?			
Onderzoeksgroep	Methode	Onderzoeksinstrumenten	Data uitvoering
De ouders en de medewerkers van KOALA Sint-Truiden	Individuele interviews (Semigestructureerd)	Open interviewvragen	22/01 – 13/02
Onderzoeksvraag 2: Welke ontwerpeisen kunnen uit deze beleving, noden... en uit voorgaand wetenschappelijk onderzoek worden afgeleid om de inrichting van de kerkruijnte van KOALA Sint-Truiden vorm te geven?			
Onderzoeksgroep	Methode	Onderzoeksinstrumenten	Data uitvoering
De ouders en de medewerkers van KOALA Sint-Truiden	Opsommen van de bevindingen uit de literatuur en bovenstaande methoden.	MoSCow-methode	16/02- 6/03
Onderzoeksvraag 3: In welke mate sluiten de aangebrachte aanpassingen aan bij de noden en beleving van kwetsbare ouders, hun kinderen en de begeleiders van KOALA Sint-Truiden?			
Onderzoeksgroep	Methode	Onderzoeksinstrumenten	Data uitvoering
De kinderen	Observeren (open, participierend)	Affiche met drie focuspunten	9/03-23/04
De ouders & medewerkers	Korte bevraging (3 vragen)	Korte bevraging (3 vragen)	9/03-23/04

Onderbouwing ethisch, kindgericht en participatief onderzoek.

Dit actieonderzoek hield op een zorgvuldige manier rekening met verschillende ethische aandachtspunten.

Ten eerste informeerde ik de deelnemende ouders en begeleiders vooraf duidelijk over het doel en de werkwijze van het onderzoek. Via de geïnformeerde toestemming bevestigden ze dat hun deelname volledig vrijwillig was en ze alle nodige informatie omtrent het onderzoek hadden. (Groot, 2022). Wekelijks schaafde ik de ontwerpmodellen bij waardoor het onderzoek zeer onvoorspelbaar was. Ethisch handelen draaide in dit onvoorspelbare proces ook over de reflectie van en soms herziening van afspraken (Groot, 2022).

Naast het meegeven van de nodige informatie garandeerde ik ook dat alle verzamelde gegevens vertrouwelijk en anoniem verwerkt zouden worden, zodat in het uiteindelijke rapport geen identificeerbare informatie over personen terug te vinden was. Dit aan de hand van codes (vb. 'begeleider 1'). Toch vond ik dat deze anonimiteit en privacy niet altijd passend was. Het was namelijk mogelijk dat de deelnemers net erkend wilden worden als co-onderzoekers en daarom net niet anoniem wilden blijven (Groot, 2022). Ik toetste dit af, maar dat was niet het geval.

Omdat een groot deel van de betrokken gezinnen zich in een maatschappelijk kwetsbare situatie bevinden, besteedde ik verder bijzondere aandacht aan de toegankelijkheid, taal en culturele diversiteit. De informatie over het onderzoek bood ik zowel mondeling als visueel via een affiche aan. Op deze manier begrepen de ouders ondanks de taaldrempels wat er van hen verwacht werd.

Oorspronkelijk zouden de interviews plaats gevonden hebben in de kerk zelf, een rustige en vertrouwde omgeving, zodat ouders zich veilig voelden om hun beleving te delen. Ik merkte echter dat het voor de mama's moeilijk was om af te spreken en zelf überhaupt om erover te spreken. Daarom besloot ik om één interview online te laten doorgaan en eentje schriftelijk te laten invullen. De ouders werden zowel in de voorbeschouwing als tijdens het ontwerpen voortdurend betrokken om hen te laten participeren en hun stem te laten gelden. Ook bij het ontwerpen zelf hield ik rekening met ethische kwesties. Zo koos ik bewust voor een blanco landskaart, zodat ook gezinnen uit onder andere Palestina zich welkom zouden voelen.

Het onderzoek droeg een duidelijk participatief karakter. De begeleiders van KOALA Sint-Truiden werden gezien als volwaardige partners in het onderzoeksproces: hun expertise en dagelijkse ervaringen met de kerkruimte vormden een essentieel onderdeel van de dataverzameling en van het begrijpen van de praktijksituatie. Ik betrok, ondanks hun jonge leeftijd, eveneens de kinderen op een voor hen passende manier: via hun spel werd zichtbaar hoe zij de ruimte beleven, wat voor hen werkte en waar drempels lagen. Omdat directe bevraging bij deze leeftijdsgroep niet realistisch was, vormde observatie de meest kindgerichte methode. Voorts betrok ik de begeleiders ook bij het uitvoeren van deze observaties. Daarnaast hoorde ik op regelmatige basis de ouders voor het bijsturen van de aanpassingen. Op deze manier werden de ervaringskennis en persoonlijke inzichten van de deelnemers gelijkwaardig gewaardeerd als de academische kennis uit de literatuur (Junius, 2024). Volgens de participatieladder van, Arnstein (1969) bevonden we ons op de treden van placatie en samenwerking. Vanuit gesprekken en feedback voerde ik een aantal aanpassingen door om deze vervolgens samen te evalueren en samen nieuwe aanpassingen te bedenken.

Deze ethische en participatieve keuzes zorgden ervoor dat het onderzoek veilig, inclusief en zorgvuldig werd uitgevoerd en dat de stemmen en ervaringen van alle betrokkenen: ouders, kinderen en begeleiders op een respectvolle manier in kaart werden gebracht.

Tot slot maakte ik ook gebruik van muzische media om de aangebrachte wijzigingen zo goed mogelijk te laten aansluiten met de doelgroep. Zo maakte ik o.a. gebruik van QR-codes.

Resultaten

Onderzoeksvraag 1: Hoe beleven de ouders en begeleiders de huidige kerkruimte van KOALA en wat zijn hun pedagogische noden?

Unaniem gaven de begeleiders in de interviews aan dat ze binnen de KOALA-werking een duidelijke visie willen hanteren en deze ook willen uitstralen met de omgeving van hun werking. Ze delen de overtuiging in te willen zetten op het **samenspelen**, het **ontmoeten** van andere gezinnen, het delen van ervaringen en het loskomen van de dagelijkse stress (ont-moeten). Ook Soenen (2006) benadrukt het belang van ontmoeting. Wel stel ik me de vraag: In welke mate blijft het principe van 'ont-moeten' voor ouders haalbaar wanneer de kerkruimte steeds sterker gepedagogiseerd wordt en moeten we ons afvragen of dit niet opnieuw leidt tot een vorm van 'moeten'? Voorts gaven alle begeleiders aan een warme, huiselijke, gezellige **sfeer** te willen creëren, iets wat momenteel ontbreekt in de kerkruimte.

Waar begint het? Bij de **ingang** (zie bijlage 1, figuur 2). En daar knelt het schoentje al volgens de begeleiders. "Onze ingang is erg onduidelijk. Er zijn twee deuren en vaak zijn die nog eens dicht. Daarmee moet je al twee drempels over. Bovendien zorgt dit niet voor een warm welkom" (begeleider 2, persoonlijke communicatie, 19 februari 2026). Ook één van de ouders haalde aan dat de twee deuren verwarrend waren toen ze de eerste keer naar KOALA kwam. Een andere ouder voegde toe dat ze wel steeds bij de begeleiders terecht kan wanneer er onduidelijkheden zijn.

Waar alle respondenten wel tevreden over zijn, is de ruime **speeloppervlakte** die de kerk te bieden heeft. Echter kwam in elk interview aanbod dat deze ruimte onvoldoende benut wordt. Een grote factor die daarin een rol speelt, is de **koude**. "De kinderen moeten hun schoenen uitdoen om op de mat te spelen, maar vervolgens is het te koud om op hun kousen in de rest van de kerk rond te lopen" (begeleider 1, persoonlijke communicatie, 20 februari 2026). Ook één van de twee ouders haalde dit probleem aan. Een ander nadeel dat werd aangehaald is de sfeer die er hangt binnen de kerk. Het is niet de warme sfeer die ze zouden willen creëren. Twee van de drie begeleiders zeiden dat het **licht** hier een rol in speelt. Het is best donker in de kerk. Licht is nochtans een belangrijk zichtbaar element (Kinderwoud, 2023; Speelbank 2021). Wat betreft het gebruik van de gehele ruimte suggereerde één begeleider dat een **andere indeling** (zie bijlage 1, figuren 3-5 en bijlage 4) mogelijks soelaas zou bieden. Naar haar indruk worden de ouders ervan weerhouden meteen bij aankomst koffie te nemen.

Momenteel bestaat de kerk uit één grote speelzone. Alle begeleiders gaven aan dat ze het waardevol zouden vinden om met verschillende zones te werken. Volgens hen zou dit het **spel** van de kinderen bevorderen, wat ook bevestigd wordt in de literatuur (Opgroeien, 2023c; Speelbank, 2021; Van Liempd & Hoekstra, 2011). Twee begeleiders merkten op dat dit mogelijks ook tot minder **conflicten** en **frustraties** kan leiden. Tegelijk uitten twee begeleiders de bezorgdheid dat dit de interactie tussen ouders en kinderen zou kunnen beperken. "Dan zou je hoeken moeten creëren die laag genoeg zijn, zodat de ouders er nog over kunnen kijken" (begeleider 2, persoonlijke communicatie, 2026). Het creëren van doorzichten (van Liempd & Hoekstra, 2011) is dus belangrijk om de **sociale interacties** (Geens, Heemerycky & Lambert, 2017) te blijven stimuleren.

Het creëren van een **apart hoekje om in gesprek te gaan** met de ouders lijkt hen allen ook interessant. Zo geven ze het signaal aan de ouders dat ze altijd welkom zijn voor een gesprek. Ook de ouders stonden achter dit idee. Eén begeleider merkte wel op dat zo'n hoekje zichtbaar moet blijven in de ruimte, zodat ouders zich nog deel voelen van de groep, terwijl gesprekken minder hoorbaar zijn. De andere twee begeleiders suggereerden dat zo'n plek ook waardevol kan zijn voor gesprekken tussen ouders onderling, al kan dit mogelijk ten koste gaan van het ouder-kind moment.

Wat **veiligheid** betreft, waren alle respondenten het erover eens dat er weinig risico's zijn in de kerkruimte. Elke respondent benadrukte daarbij de verantwoordelijkheid van de ouders zelf.

Onderzoeksvraag 2: Welke ontwerpeisen kunnen uit deze beleving, noden... en uit voorgaand wetenschappelijk onderzoek worden afgeleid om de inrichting van de kerkruimte van KOALA Sint-Truiden vorm te geven?

Uit eerder wetenschappelijk onderzoek en de interviews met betrokkenen kwamen verschillende ontwerpeisen naar voren. Omdat het binnen de tijdspanne van dit onderzoek niet haalbaar was om al deze eisen uit te werken, ging ik op zoek naar een manier om prioriteiten te stellen. Hiervoor gebruikte ik de MoSCoW-methode (Clegg, 1994), een techniek uit het projectmanagement.

Met deze methode worden eisen en wensen onderverdeeld in vier categorieën: *must have*, *should have*, *could have* en *won't have*. Dit maakt het mogelijk om me te focussen op wat essentieel is, rekening houdend met de beschikbare tijd en het vooropgestelde budget (Clegg, 1994, in Mulder).

Figuur 6. Schematisch overzicht prioriteiten ontwerpeisen.

Must have	Should have	Sould have	Won't have
Gezelligheid, warme sfeer, huiselijkheid.	Apart hoekje voor de ouders	Kleine tafeltjes	Structurele aanpassing verwarming
Herkenbaarheid en erkenbaarheid	Het licht (zichtbare materialen)	Ruimte kunnen afscheiden (gebruik maken van panelen)	Zichtbare materialen: kleuren muur etc. (niet haalbaar, want kerk niet ontwijd).
Warm welkom + duidelijkheid ingang			Alles kunnen laten staan (niet mogelijk, want kerk niet ontwijd).
Meer gebruik maken van de beschikbare speeloppervlakte			
Koude overbruggen			

Binnen dit handelingsonderzoek legde ik de focus op vijf centrale ontwerpeisen (*must have's*). Deze kregen een prioriteit toegewezen op basis van zowel de literatuur als de bevindingen uit de interviews. Indien er nadien nog tijd en budget beschikbaar zijn, kunnen bijkomende eisen (*should have* en *could have*) verder uitgewerkt worden.

De belangrijkste wens van de respondenten was om de beschikbare ruimte in de kerk beter te benutten. Hieruit vloeide de ontwerpeis voort om met verschillende **speelzones** te werken. Op die manier wou ik meer structuur en voorspelbaarheid creëren, wat rust kon brengen en spel kon stimuleren. De begeleiders benadrukten dat deze zones best werden afgebakend met **lage meubels** zodat er visueel contact en interactie tussen gezinnen mogelijk blijft. Ook in de literatuur werd het belang van dergelijke doorzichten, zowel op kinder- als volwassenhoogte, benadrukt (Expertisecentrum Kinderopvang, z.d.; Van Liempd & Hoekstra, 2011).

Een tweede ontwerpeis had betrekking op de algemene sfeer van de ruimte. De begeleiders gaven aan dat ze een **warme, gezellige en huiselijke omgeving** wouden creëren. Ze dachten daarbij onder andere aan het gebruik van **kussens** op de mat, wat ook het comfort van de ouders verhoogt. Daarnaast konden ook visuele elementen, zoals posters en **foto's**, bijdragen aan deze sfeer (begeleider 2, persoonlijke communicatie, 19 februari 2026).

Herkenbare elementen, zoals **foto's**, zorgden bovendien voor een gevoel van veiligheid en rust (Fret, 2016; Van Liempd & Hoekstra, 2011). Er heerste de wens om meer foto's te integreren in de werking van KOALA.

Een andere groot issue momenteel was de **koude**. Structureel waren er geen veranderingen mogelijk binnen mijn reikwijdte. Wel was er de wens dat om kleine aanpassingen te voorzien om dit ongemak al voor een stukje weg te nemen. Uit de interviews kwamen reeds voorstellen naar boven zoals het leggen van een extra mat of het aankopen van pantoffeltjes.

Een laatste belangrijke ontwerpeis trof de onduidelijkheid omtrent de **ingang**. Men wou dat het duidelijk was dat de hoofdingang niet in gebruik is en dat men langs de achterkant binnen moet komen.

Onderzoeksvraag 3: In welke mate sluiten de aangebrachte aanpassingen aan bij de noden en beleving van kwetsbare ouders, hun kinderen en de begeleiders van KOALA Sint-Truiden?

In een ideale situatie, had ik zelf elke donderdag aanwezig willen zijn tijdens de Speelbrabbel en wekelijks zelf mijn observaties en bevragingen gedaan. Op die manier had ik wekelijks mijn ontwerp kunnen bijschaven en uittesten. Door praktische problemen (overlappend met ander OPO), was dit helaas niet mogelijk. Ik vroeg daarom de begeleiders deze rol op zich te nemen. Ter ondersteuning voorzag ik een affiche met richtlijnen over het observeren en het bevragen (zie bijlage 3). De feedback werd niet wekelijks door gecommuniceerd, waardoor ik niet wekelijks kon bijschaven. De momenten waarop ik wél aanwezig kon zijn (donderdag 26 maart en 16 april), voerde ik zelf observaties en bevragingen uit. Ik observeerde niets anders dan de begeleiders me hadden doorgegeven. Daarnaast merkte ik bij de bevragingen dat de ouders grotendeels te vrede waren over de wijzigingen. Op de vraag 'Wat loopt er minder goed?' antwoordde geen enkele ouder dat er iets minder goed was. De begeleiders werden via een apart document (zie bijlage 9) op de hoogte gehouden en werd gevraagd hier ook schriftelijke feedback op te geven. Deze ontving ik op dinsdag 21 april. De begeleiders en ouders vertegenwoordigden de stem van hun kinderen. Daarnaast nam ik de kinderen ook mij in mijn onderzoek aan de hand van de observaties. Uiteindelijk kan ik op basis van de teruggekoppelde feedback concluderen dat het ontwerp aansluit bij de noden van alle partijen.

"Ik vind het fijn dat er een apart hoekje voorzien is. Zelf heb ik nooit in het openbaar borstvoeding durven geven" (ouder 4, persoonlijke communicatie, 16 april 2026).

"Er is veel meer plaats, veel meer ruimte voor de kindjes om te spelen" (ouders 4, 5 & 6, persoonlijke communicatie, 16 april 2026).

"Met deze ruimte kunnen de kinderen veel meer fietsen waardoor hun grove motoriek gestimuleerd wordt. Dat is ook wat we wilden bereiken" (begeleider 1, persoonlijke communicatie, 16 april 2026).

Conclusie en aanbevelingen

Ik koos voor een ontwerpgericht onderzoek omdat er een verbeterbehoefte was van de eigen beroepspraktijk. Ik deed dit door doelbewust een ontwerp op te stellen en te testen.

De bevindingen uit mijn onderzoek, de terugkoppeling naar de literatuur, alsook de ontwerpeisen die uit de afgenomen interviews en de literatuurstudie naar boven kwamen, kan u hierboven terugvinden.

Om de ontwerpideeën te genereren, maakte in gebruik van twee methoden: een woordspin waarin elke ontwerpeis aanbod kwam en een creatieve werkvorm waarbij ik met elke letter van het alfabet een associatie naar één van de ontwerpeisen zocht. Om de beste ideeën te genereren, bedacht ik voor elk idee een aantal kritiekpunten. Deze methode noemt **reverse brainstorming**. Ik paste dit ook later toe in een **walkthrough**, samen met de begeleiders en tijdens een **try-out** om zo een evaluatie te doen van het plan dat op tafel lag. Tijdens de try-out werden dus ook ouders en kinderen betrokken aangezien zij deel zijn van de ruimte (Sharp, 2007; van der Donk & van Lanen, 2017).

Over het onderzoeksverloop

Binnen dit onderzoek waren er een aantal randvoorwaarden waarmee ik rekening moest houden. Zo was er maar een beperkte tijd om oplossingen te zoeken. Hierdoor waren bijvoorbeeld structurele oplossingen aan bijvoorbeeld de verwarming niet mogelijk. Ook het budgettaire aspect speelde een rol. Een andere voorwaarde was de ruimte zelf. De kerk is niet ontwijd, wat veel beperkingen met zich meebracht. Zo kon ik niets structureel aan bijvoorbeeld de muren veranderen. Een vierde voorwaarde was de visie van KOALA. Soms strookte de visie niet met de wensen van de ouders. Het was dan zoeken naar een evenwicht. Tot slot moest ik steeds rekening houden met de doelgroep. Dat waren o.a. jonge kinderen tussen de nul en drie jaar. Omdat deze kinderen te jong zijn om zelf zaken mondeling aan te geven, was het soms moeilijk om ze te blijven betrekken. De begeleiders en ouders vertegenwoordigden hun stem.

Tijdens mijn onderzoek kwam ik verschillende obstakels tegen die het proces bemoeilijkten en beïnvloedden. In de eerste plaats was het moeilijk om een onderzoekspopulatie samen te stellen. Er kwamen namelijk maar weinig ouders regelmatig naar KOALA, waardoor mijn keuzemogelijkheden beperkt waren. Ik probeerde toch twee verschillende profielen te selecteren (op vlak van afkomst, leeftijd en geslacht).

Daarnaast verliep de communicatie met de geselecteerde ouders moeizaam. Ik moest me flexibel opstellen, interviews meerdere keren uitstellen en ze uiteindelijk via een ander platform laten doorgaan om ze toch te kunnen afnemen. Bovendien ging het kind van één van de geïnterviewde ouders vanaf begin maart naar school, waardoor deze ouder niet meer naar KOALA kwam en verdere terugkoppeling onmogelijk was. Dit had ik vooraf niet voorzien en beschouw ik als een gemiste kans. In toekomstig onderzoek zou ik hier meer rekening mee houden.

Ook mijn observaties werden bemoeilijkt. Door beperkingen in de kerk (zoals de koude) werd door de begeleiders beslist om KOALA tijdelijk op een andere locatie te laten doorgaan en enkel tijdens vakanties nog in de kerk te organiseren. Hierdoor moest ik mijn observaties uitstellen. Uiteindelijk gingen de plannen voor de nieuwe locatie niet door en keerde KOALA vanaf maart terug naar de kerk. Toch kon ik ook tijdens de paasvakantie maar 1 keer observeren omdat één Speelbrabbel wegviel door een andere activiteit.

Tot slot zou ik mijn ontwerpideeën sneller aftoetsen en regelmatig herinneringen sturen voor feedback. Tijdens dit onderzoek vond ik dat moeilijk, omdat ik vanuit mijn stage weet hoe druk de

begeleiders het hebben en hen niet extra wilde belasten. Het duurde een tijdje voor ik de schriftelijke feedback ontving.

Over de onderzoeksresultaten

Desondanks, gegeven al de voorgaande obstakels die ik tegenkwam tijdens dit praktijkonderzoek, slaagde ik erin om op een onderbouwde en systematische wijze te komen tot aanbevelingen voor de herinrichting van de Sint-Pieterskerk in Sint-Truiden. Hiervoor verwijs ik naar de volgende rubriek in dit onderzoeksverslag.

Ontwerpen

Met dit actieonderzoek verkreeg ik een nieuw ontwerp voor de inrichting van de Sint-Pieterskerk in Sint-Truiden. Het ontwerp sluit zich aan bij de noden van zowel de begeleiders, ouders als kinderen van de KOALA-werking. Voor de oorspronkelijke indeling van de kerk verwijs ik naar bijlage 1, figuren 8, 9, 10 en 11.

Voor het op stellen van het ontwerp ging ik aan de slag met de vijf ontwerpeisen (zie ‘resultaten’) die ik bekwaam vanuit enerzijds voorgaand wetenschappelijk onderzoek en anderzijds bevragingen met de doelgroep. Voorts verdiepte ik me in nieuwe literatuur, om meer inzicht te krijgen op deze eisen en ze beter te kunnen uitwerken.

Ik verzamelde per ontwerpeis verschillende ideeën en stelde een startontwerp op. Ik kreeg de goedkeuring van de begeleiders om dit ontwerp uit te testen. Omdat ik zelf amper aanwezig kon zijn om te observeren hoe het verliep, vroeg ik de begeleiders wekelijks om feedback zodat ik mijn ontwerp kon blijven bijschaven. Ik merkte dat ik de feedback moeizaam doorkreeg, dus besloot toch twee keer aanwezig te zijn. Op donderdag 26 maart en 16 april ging ik zelf naar KOALA en kon ik mondeling in gesprek gaan met de begeleiders en ouders over het ontwerp. Tussendoor kreeg ik af en toe schriftelijke boodschappen van begeleider 1.

Hieronder geef ik een beknopte samenvatting van mijn eindontwerp. Voor een uitgebreid overzicht verwijs ik naar bijlage 9. Daarin zijn veel diepgaandere gedachtegangen zichtbaar.

Volgens de eerste ontwerpeis moest er meer gebruik gemaakt worden van de beschikbare speeloppervlakte. Ik besloot een geheel andere inrichting te hanteren door de tafel op te schuiven naar het achterste deel van de kerk. De manier waarop werd een paar keer herzien. Dit idee werd zowel bij de ouders als bij de begeleiders goed onthaald.

“De ouders praten veel meer met elkaar aan tafel, omdat de kinderen veel meer ruimte hebben om alleen te spelen. Ze gaan minder snel met elkaar in conflict, waardoor ze losser gelaten kunnen worden.” (Begeleider 1, persoonlijke communicatie, 21 april 2026).

“Er is veel meer ruimte voor de kindjes om te spelen” (Ouders 4, 5 en 6, persoonlijke communicatie, 16 april 2026).

De speelruimte werd verdubbeld, waardoor de kinderen meer verspreid konden spelen en conflicten verminderen. Voorts zou ik aanvankelijk letterlijk speelhoeken hebben afgescheiden, maar kozen we na overleg ervoor om de speelruimte toch open te houden. Door verschillende meubels per ontwikkelingsdomein in de ruimte te plaatsen, creëerde ik automatisch duidelijk gedefinieerde hoeken waarin de kinderen wisten wat er van hen verwacht werd. De looplijnen werden hiermee ook doorbroken, om drukte te vermijden (zie bijlage 1, figuren 12-18). Tot slot creëerde ik een affiche om het borstvoedingshoekje aan te duiden, een hoek afgescheiden met panelen, waar de mama’s even tot rust kunnen komen. Ik besloot hier verder niets aan te veranderen. De signalisatie was het grootste probleem (zie bijlage 7).

In een tweede ontwerpeis werd me gevraagd te zorgen voor duidelijkheid omtrent de ingang en hiermee een warmer welkom. Ik creëerde een affiche voor op de voordeur van de kerk en hield hierbij rekening met de eisen die de Vlaamse Overheid (2026) opstelde voor de signalisatie in en rond gebouwen. Ik maakte ook gebruik van een QR-code. Wanneer deze gescand wordt, volgt er een filmpje waarin de weg naar de juiste ingang wordt afgelegd. Aan de ingang zelf heb ik, na vele feedback, gekozen voor een sandwichbord buiten te zetten (zie bijlage 8).

Ontwerpeis drie ging over de herkenbaarheid en erkenbaarheid van de ouders. In Fret (1016) en van Liempd & Hoekstra (2011) las ik reeds dat foto's tegemoetkomen aan deze wens. Ik stelde voor om op het whiteboard, waar voorlopig de namen van de aanwezigen schriftelijk werden opgeschreven (zie bijlage 1, figuur 7), te werken met foto's van de gezinnen en begeleiders. Dit idee werd meteen goedgekeurd. Daarnaast wilde ik graag een wereldkaart ophangen en met polaroidfoto's elk gezin verbinden naar hun land van herkomst. Dit zou erkenning bieden aan hun herkomst en anderzijds kunnen gezinnen zich ook in elkaar herkennen. Ik koos bewust voor een blanco kaart, zodat ook gezinnen uit bijvoorbeeld Palestina zich welkom voelen. Dit sluit aan bij Fret (2016), Rogers (1957) en de hechtingstheorie: mensen voelen zich gezien wanneer hun aanwezigheid letterlijk zichtbaar wordt gemaakt. (Zie bijlage 1, figuren 19-21).

“Knap dat je hieraan denkt” (begeleider 3, persoonlijke communicatie, 8 april 2026).

Ik kreeg de feedback om de kaart op een verplaatsbaar paneel te hangen i.p.v. op een muur omdat de privacy van de gezinnen bewaakt moest worden.

In ontwerpeis 4 werd me gevraagd een gezelligere, warme en huiselijke sfeer te creëren. Na grondige overweging besloot ik geen zetel te gebruiken, omdat dit niet strookte met de visie van de begeleiders. In de plaats bood ik kussens aan. Dit enerzijds om het comfort van de gezinnen te vergroten en anderzijds de sfeer huiselijker te maken. Voorts kwam ik met het idee om een workshop te organiseren waarin de gezinnen canvassen kunnen versieren om deze uiteindelijk op te hangen.

Tot slot heerste er de grote wens om de koude aan te pakken. De nieuwe indeling loste al een groot deel van dit probleem op. In overleg besloot ik matten te voorzien die indien wenselijk op de vrijgekomen speelruimte gelegd kunnen worden. Daarnaast zocht ik via Brico (z.d.) ideeën op ter alternatief van de verwarming.

Als extra ideeën wilde ik graag een boekenbak maken voor de kinderen. Door de boeken op hoogte van de kinderen te presenteren, geef je hun eigenaarschap en beslissingsrecht. Voorlezen stimuleert de taalontwikkeling van jonge kinderen. “Meer voorlezen, beter in taal” (Broefhof, 2025). Bovendien zorgt dit voor een verbindend momentje tussen ouder en kind, wat KOALA ook wil beogen. Daarnaast wilde ik, omdat in een van de interviews met de begeleiders naar voren kwam dat er nog wat meer ingezet kan worden op sensorisch spel en ik graag nog iets extra wilde doen, een soort ‘**sensory wall**’ te maken. Aangezien de kerk niet ontwijd is, mag dit niet permanent bevestigd worden op de muren. In een verder stadium kan er ook een muziek muur of knikkerbaan gemaakt worden.

Voor een visueel overzicht van het ontwerp verwijs ik naar bijlage 5 (plattegrond + moodboard).

Referentielijst

Geef hier een overzicht van alle bronnen waar er in dit rapport naar verwezen wordt. We verwachten deze literatuurlijst in APA 7-stijl.

- Bettaieb, D.M. (2023). Framework of atmosphere in interior design: A proposal for design process. *New Design Ideas*, 7(2), 286-304.
- Bhandari, P. (2023, 23 januari). *Populatie vs steekproef: het verschil | Met voorbeelden*. Scribbr. Geraadpleegd op 20 april 2026, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/populatie-steekproef/>
- Broekhof, K. (2025). *Meer voorlezen, beter in taal*. Stinging Lezen. Geraadpleegd op 20 april 2026, van <https://www.lezen.nl/publicatie/meer-voorlezen-beter-in-taal/>
- Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs (2008). Ziko-Vo: Kindvolgsysteem voor baby's en peuters. Geraadpleegd op 25 maart 2026, van <http://expertisecentrum.cego.be/wp-content/uploads/2018/03/ZiKo-Vo-NL-Achtergrond-en-praktijk.pdf>
- Claesens, K., & Sebrechts, L. (2024). *Recht op vrije tijd op de brug tussen jeugdhulp, jeugdwerk en andere vrijetijdsaanbieders*. AP Hogeschool Antwerpen
- Cockx, F. (2004). *Biografisch leren van homoseksuelen in pedagogisch perspectief*. Studia Paedagogica. Volume 38. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Cockx, F. (2010). *Leren voor vormingswerk. Concepten voor het faciliteren van Leren*. Brussel: Socius.
- Craeynest, P. (2018). De babytijd. *Psychologie van de levensloop* (pp. 111-148). Acco.
- Craeynest, P. (2018). De peuterjaren. *Psychologie van de levensloop* (pp. 148-181). Acco.
- Declercq, B. (Red.) (2018). *Praktijksuggesties om met het MeMoQ-zelfevaluatie-instrument aan de slag te gaan*. Leuven: CEGO.
- Declercq, B., & Debruyckere, G. (2018). *MeMoQ uitwisseldagen Kind & Gezin*. Centrum Ervaringsgericht Onderwijs, KU Leuven.
- Dingemanse, K. (2021, 12 november). *Soorten interviews: voor- en nadelen*. Scribbr. Geraadpleegd op 20 april 2026, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/soorten-interviews/>
- Expertisecentrum kinderopvang. (z.d.). *Omgeving: ruimte, inrichting en materialen*. Expertisecentrum kinderopvang. Geraadpleegd op 9 november 2025, van <https://expertisecentrumkinderopvang.nl/onderwerpen/omgeving-ruimte-inrichting-en-materialen>
- Fret, S. (2016). Het zin 'm in een klein hoekje: basisinrichting en -uitrusting in de kleuterklas. *School + visie*, p. 12-16.
- Geens, N., Hemeryck, I., & Lambert, L. (2017). Wat we weten en nog niet weten. *Ontmoeten is simpel... maar niet altijd gemakkelijk* (pp. 29-32). Trude van Waarden
- Geens, N., Hemeryck, I., & Lambert, L. (2017). What's in a name. *Ontmoeten is simpel... maar niet altijd gemakkelijk* (pp. 27-28). Trude van Waarden

- Groot, B. (2022). *Ethiek van participatief onderzoek*. Amsterdam University Press.
- Hoekstra, E., & van Liempd, I. (2011). *Ruimten maken voor nul tot vier jaar: Over het inrichten van kinderdagverblijven en peuterspeelzalen*. SWP.
- Issa. (z.d.). EDUCAS. Issa. Geraadpleegd op 11 november 2025, van <https://www.issa.nl/educas>
- Junius, K. (2024). Participatief onderzoek in de gezinspedagogiek: hoe kinderen en jongeren betrekken? KU Leuven.
- Karel de Grote Hogeschool. (2025, 16 maart). *Ruimte benutten*. Onderweg KDG. Geraadpleegd op 10 november 2025, van <https://onderweg.kdg.be/bibliotheek/ruimte-benutten>
- Kinderwoud opvang & ontwikkeling. (2023, 6 maart). *Ruimte als derde pedagoog*. Kinderwoud. Geraadpleegd op 10 november 2025, van <https://www.kinderwoud.nl/pijlers/ruimte-als-derde-pedagoog/>
- Laevers, F. (2008). *Ziko-Vo: kindvolgsysteem voor baby's en peuters 'Achtergrond en praktijksuggesties'*. Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs (K.U. Leuven).
- Nikolopoulou, K. (2022, 11 augustus). *What is Purposive Sampling? Definition & examples*. Geraadpleegd op 20 april 2026, van <https://www.scribbr.com/methodology/purposive-sampling/>
- Opgroeien in Brussel. (z.d.). Zelfevaluatie met MeMosnaQs. Opgroeien in Brussel. Geraadpleegd op 4 januari 2026, van <https://www.opgroeieninbrussel.be/materialen/themas/zelfevaluatie-met-memosnaqs>
- Opgroeien. (2023, 10 februari -d). *Ouderschap en opvoeding ondersteunen. Waarom is ondersteuning belangrijk?* Opgroeien. Geraadpleegd op 29 oktober 2025, van <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/opvoedings-en-gezinsondersteuning/waarom-ondersteuning-belangrijk>
- Opgroeien. (2023, 24 maart -b). *Ontmoeting en ontmoetingsplaatsen. Ontmoeten: wat en waarom?* Opgroeien. Geraadpleegd op 29 oktober 2025, van <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/ontmoeting-en-ontmoetingsplaatsen/ontmoeten-wat-en-waarom>
- Opgroeien. (2023, 27 maart -a). *Ontmoeting en ontmoetingsplaatsen. Theoretische kaders*. Opgroeien. Geraadpleegd op 29 oktober 2025, van <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/ontmoeting-en-ontmoetingsplaatsen/theoretische-kaders>
- Opgroeien. (2023, 27 maart -c). *Ontmoeting en ontmoetingsplaatsen. Wat zijn ontmoetingsplaatsen?* Opgroeien. Geraadpleegd op 29 oktober 2025, van <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/ontmoeting-en-ontmoetingsplaatsen/wat-zijn-ontmoetingsplaatsen>
- Opgroeien. (2024, 14 februari -f). *Participatie: theoretische kaders*. Opgroeien. Geraadpleegd op 31 maart 2026, van <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/participatie/theoretische-kaders>

Opgroeien. (2025, 24 februari -e). *MeMoQ*. Opgroeien. Geraadpleegd op 4 januari 2026, van <https://www.opgroeien.be/aanbod/kinderopvang/voorzieningen/kwaliteit-en-beleidsvoerend-vermogen/memoq#toc-overzicht-van-de-memoq-instrumenten>

Pareit, L. (2011). *Druk, druk, druk? Exploratief onderzoek naar de vrijetijdsinvulling en beleving van 10- tot 12-jarigen*. Universiteit Gent.

Reggio Children. (2022). *Reggio Emilia Approach*. Reggio Children. Geraadpleegd op 11 november, 2025 van [Reggio Kinderen - Reggio Emilia-aanpak](#)

Rutgeerts, E. (z.d.). Kinderen hebben honderd talen. *VBJK*, p1-3.

Schiettecat, T. (2016). *Armoede en basiszorg en -ondersteuning: gezinnen en kinderen tot 12 jaar*. HOGent.

Schiettecat, T. (2016). *Trajectories op poor families in child and family social work (p. 165-185)*. (Doctoral dissertation).

Schilbach, F. (2021). Behavioral Development Economics: Psychology of Poverty

Scribbr. (2021, 25 oktober). *Wat is triangulatie in een scriptie?* Geraadpleegd op 20 april 2026, van <https://www.scribbr.nl/veel-gestelde-vragen/wat-is-triangulatie-in-een-scriptie/>

Sharp, H. (2007). *Interaction Design – Beyon human-computer interaction*. John Wiley and Sons Ltd.

Space for Grace. (2021). *Projectaanvraag: aanvraagformulier voor deelname aan learning community, voor begeleiding & voor financiële ondersteuning van een innovatief vitaliserend project*. Space for Grace.

Steffens, W. (2018). De babyruimte inrichten. *Kinderopvangtotaal*, p. 16-19.

Theys, L. (2019). *Wat kan de integrale jeugdhulp leren uit de organisatie Troubadours, een samenwerking tussen De Wissel vzw en artistiek collectief Barranja: een ecocipatieve benadering*. (Bachelorproject Professionele Bachelor SRW: kinderen, jongeren & welzijn) UCLL: Campus Sociale School Heverlee.

Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2021). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn* (3^e herziene druk). Bussum: Coutinho.

Van Loy, I. (2021). Het kleine grote spelverhaal: alles is spelen. In M; Redacteur (Red.), *Moeder waarom spelen wij?* (pp. 34-63). Borgerhoff & Lamberigts.

Vanhee, L. (2007, 22 mei). *Weerbaar en broos : mensen in armoede over ouderschap : een verkennende kwalitatieve studie in psychologisch perspectief*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.

Vlaamse overheid (z.d.). *Toegankelijkheid: signalisatie en informatie in en rond het gebouw*. Geraadpleegd op 6 april 2026, van <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/69765>

UCLL kiest ervoor om het gebruik van genAI niet te verbieden, maar in te zetten op verantwoord gebruik. Dit vereist dat je transparant bent over hoe je genAI hebt ingezet bij het tot stand komen van dit rapport. Geef in onderstaand kader weer hoe je genAI hebt gebruikt.

Voor dit rapport heb ik genAI op een beperkte en bewuste manier gebruikt. De inhoud van het rapport heb ik volledig zelf geschreven.

Ik gebruikte genAI als hulpmiddel om mijn teksten na te kijken op schrijf- en taalfouten en om sommige zinnen vlotter en duidelijker te formuleren.

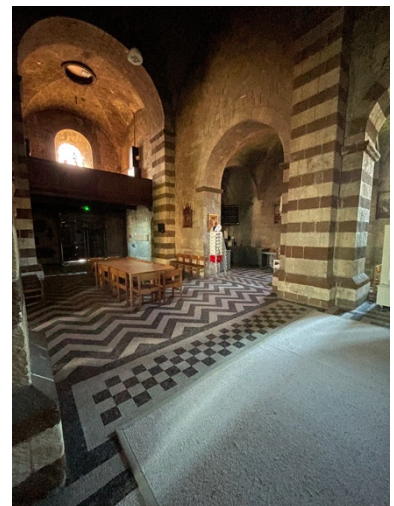
Daarnaast maakte ik gebruik van AI (Turboscribe) om mijn interviews te helpen transcriberen.

Bijlage 1: figuren

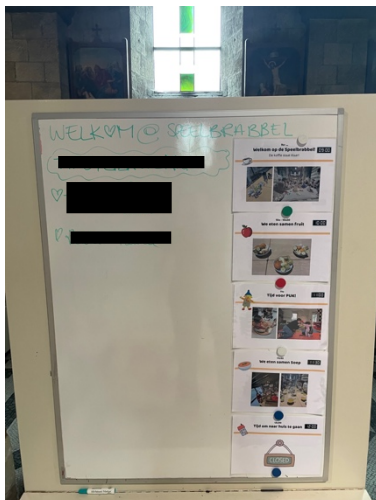
Figuur 2. *Ingang achterkant kerk KOALA Sint-Truiden*

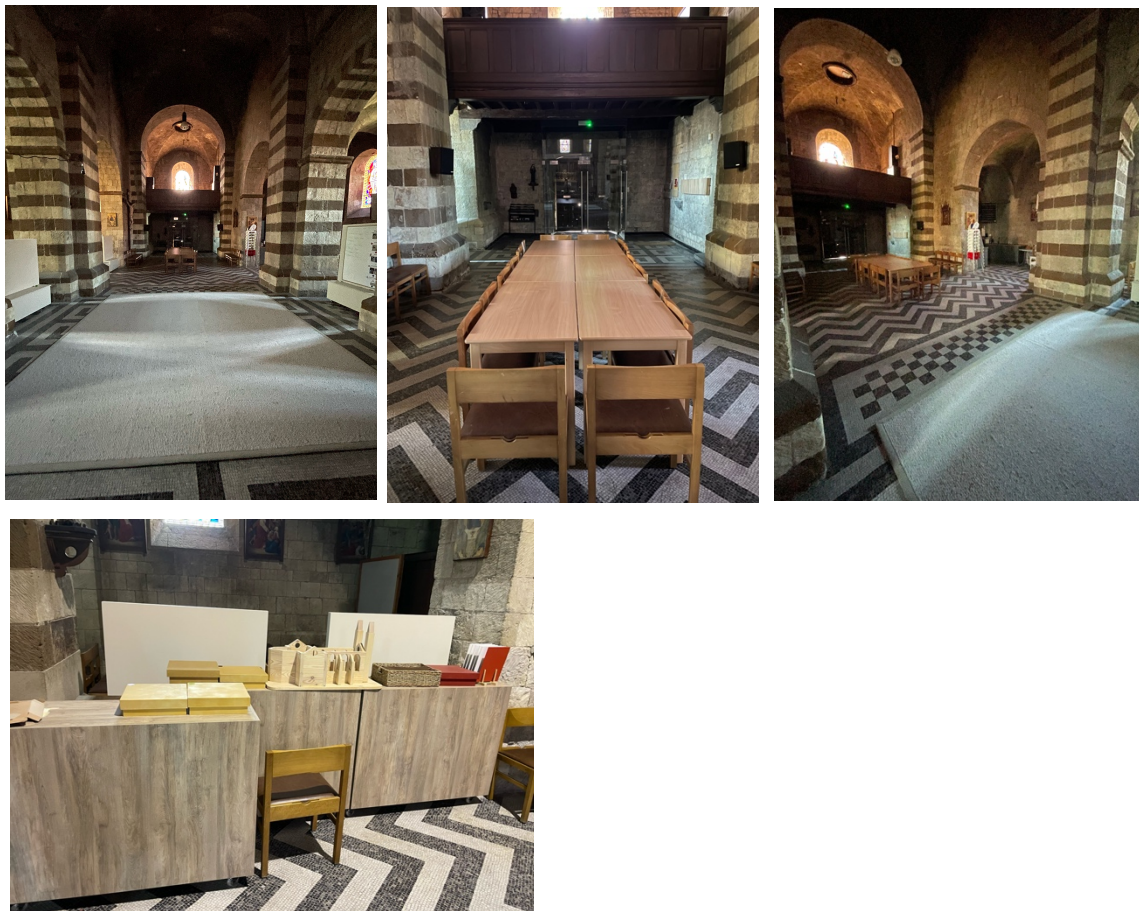
Figuren 3-5. *Oorspronkelijke indeling van de kerk*

Figuur 7: *Whiteboard met aanwezigheden*

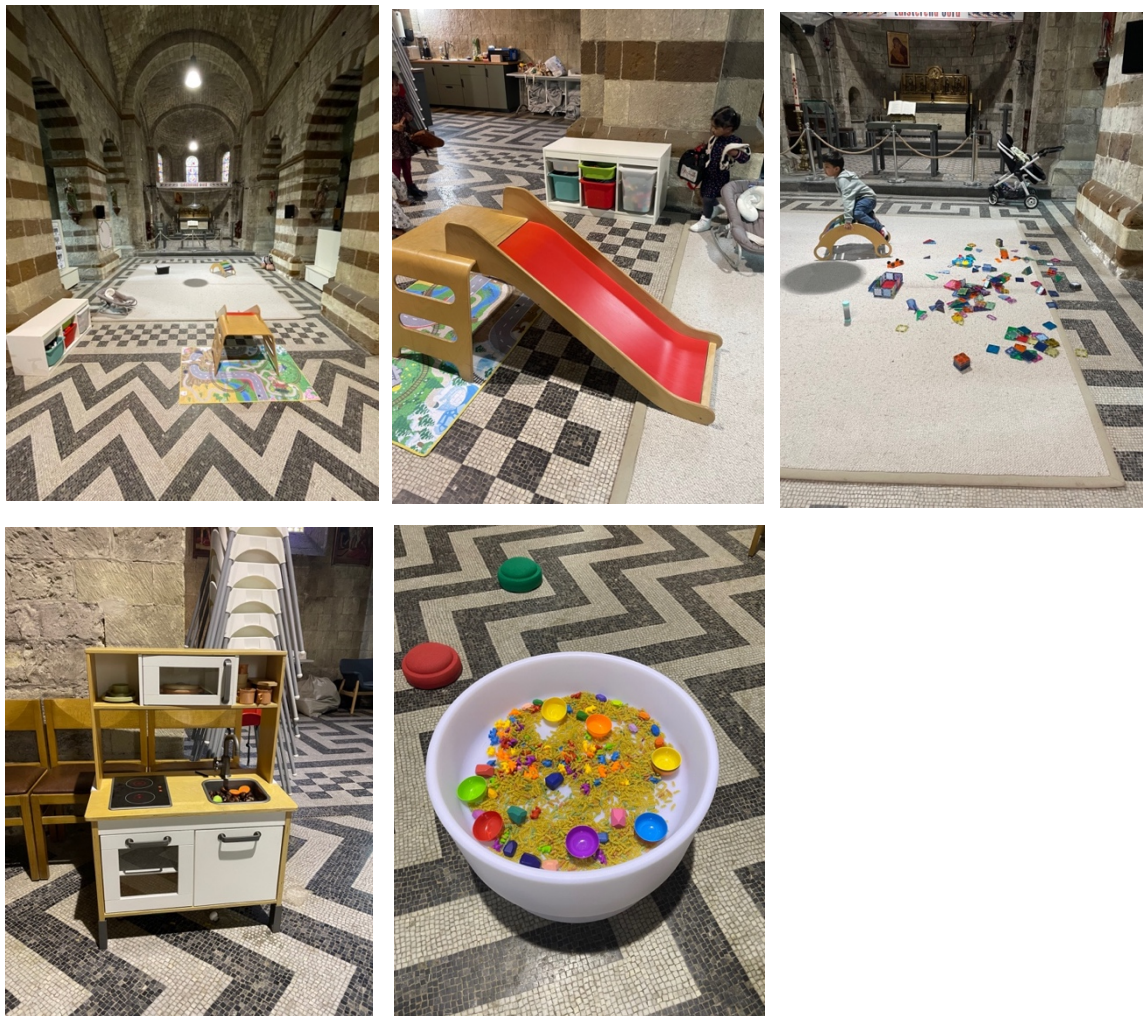

Figuren 8-11: Oorspronkelijke indeling kerk

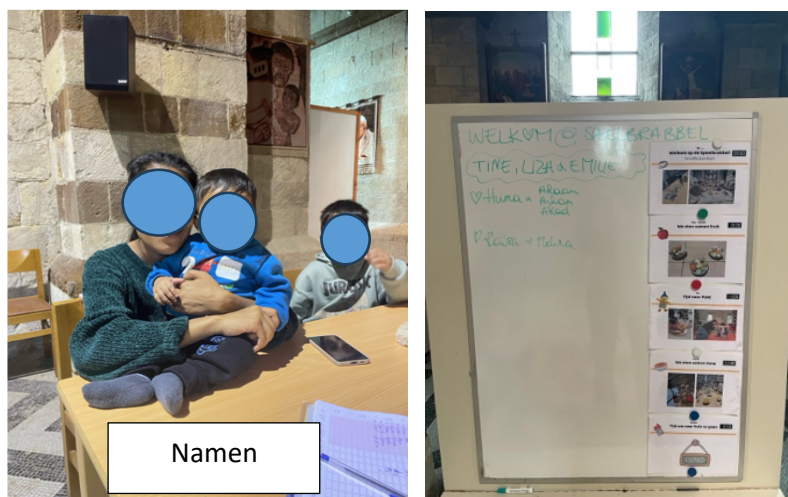

Figuren 12-18: nieuwe indeling tafel + speelhoeken

Figuren 19-21: bord aanwezigheden + wereldkaart

Namen

Bijlage 2: informatiefiche voor ouders i.v.m. deelname interviews

DEELNAME BACHELORPROEF

WAT?
Interview van 20 minuten

DOEL
Kerk beter inkleden

WANNEER?
Tijdens de Speelbrabbel

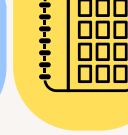
PARTICIPATION BACHELOR'S THESIS

WHAT?
20-minute interview

PURPOSE
decorate the church more effectively

WHEN?
During 'Speelbrabbel'

In samenwerking met UCLL Hogeschool

Bijlage 3: affiche voor de begeleiders ter ondersteuning van het tussentijds observeren van de kinderen & bevragen van de ouders

HOE OBSERVEREN EN BEVRAGEN?

Affiche ter ondersteuning van de begeleiders

01. Observeren van de kinderen

Focus op drie aspecten:

- 1) Het gebruik van de gehele ruimte
- 2) Conflicten
- 3) Sociale interacties

1) Verplaatsing (kruipen, lopen, klimmen, blijft op 1 plek/verkent actief, volgt anderen...), ruimte gebruik (gebruikt hele ruimte/beperkt zich tot kleine zone, durft volwassene te lossen...), materiaalgebruik (exploratie, gooien, verzamelen...)

2) Aanleiding (materialen delen, fysieke botsing, nabijheid...), regulatie, herstel, rol van de anderen

3) Contactname (zoekt actief contact, parallel spel vs samenspel, responsiviteit, hechtingsgedrag (zoekt nabijheid van volwassene)

02. Bevragen van de ouders

Focus op drie aspecten:

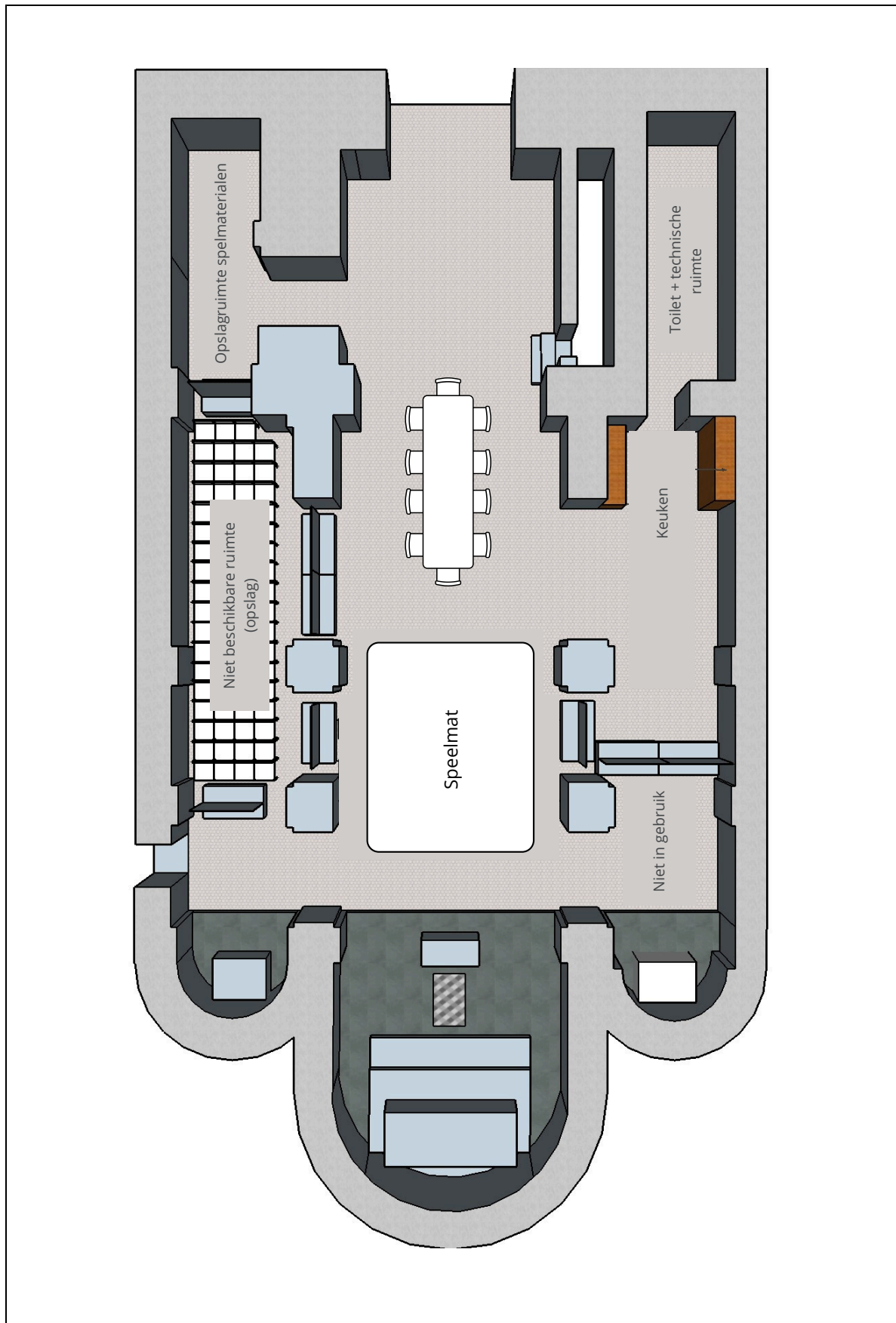
- 1) Wat is er beter?
- 2) Wat is er minder goed?
- 3) Wat moet er zeker nog aangepast worden?

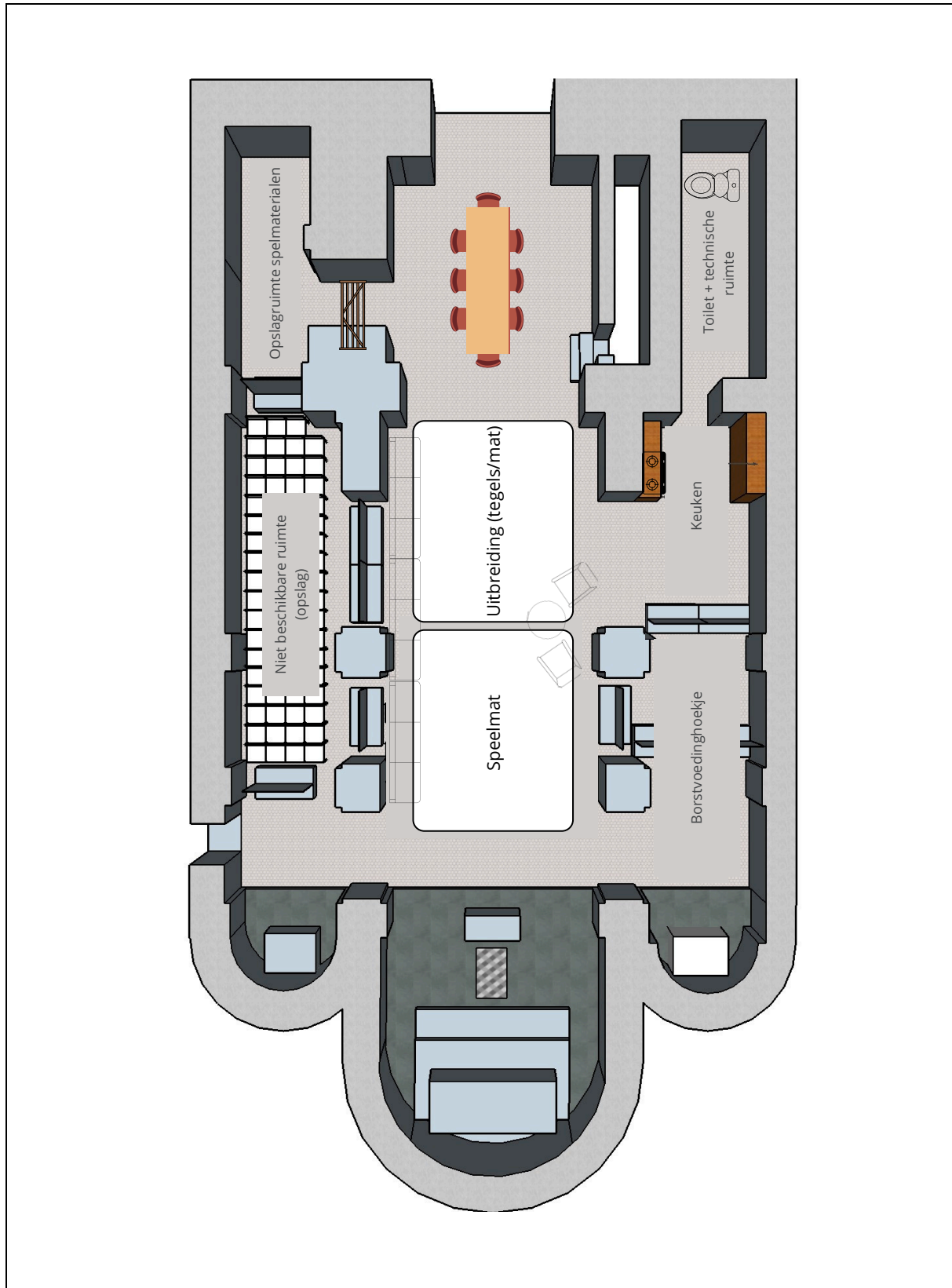
Bevindingen worden wekelijks teruggekoppeld naar maxime.neven@student.ucll.be . Ook in het geval van bijkomende vragen ben ik beschikbaar via dit mail adres.

In samenwerking met UCLL Hogeschool

Bijlage 4: plattegrond kerk (voor aanpassingen)

Bijlage 5: plattegrond kerk (na aanpassingen) / moodboard

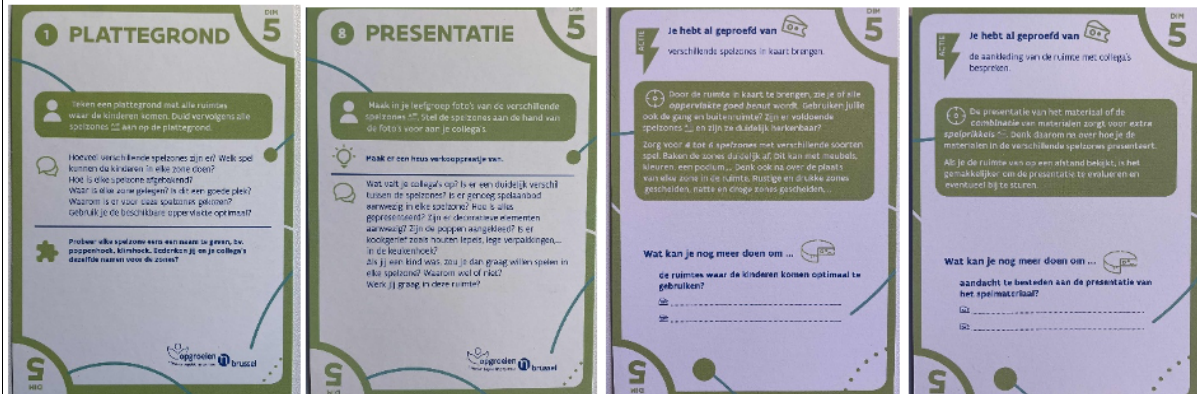
Bijlage 6: interviewleiddraad

Interviewleiddraad ouders		
	Inleiding	Link literatuur
Beschrijving doel + duur	Binnen de opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen voer ik een onderzoek naar het inkleden van de kerkruimte van KOALA. Binnen dit onderzoek wil ik peilen naar de ervaring van de huidige kerkruimte en de pedagogische noden die er aanwezig zijn bij de ouders. Het interview zal 15 tot 20 minuten duren.	
Aanduiding van hoe gesprek wordt vastgelegd/opgenomen	Wij zouden dit interview graag opnemen als u daarmee akkoord gaat. Deze opname wordt enkel gebruikt voor het onderzoek en zal daarna verwijderd worden. Geeft u toestemming om dit interview op te nemen?	
Beschrijving afspraken anonimiteit + terugkoppeling resultaten	Vooraleer we van start gaan, dient u deze geïnformeerde toestemming door te nemen en te ondertekenen. Hierin wordt uitgelegd hoe we met uw gegevens zullen omgaan en hoe deze verder worden verwerkt. U kan dit nu even lezen en ondertekenen bij akkoord. Tijdens het uitvoeren van het onderzoek wordt u op regelmatige basis participatief betrokken bij het doorvoeren van de aanpassingen aan de kerk. Er zal u om feedback gevraagd worden. Als u het wenst, kan u ook schriftelijk op de hoogte gehouden worden van de eindresultaten.	
Kern		
Openingsvragen	Wat is je naam? Hoe oud ben je? Hoeveel kinderen heb je die naar de SB komen? Hoe oud is je kind? Vanwaar ben je afkomstig? Hoelang kom je al naar de SB?	
Algemene vragen	Hoe ervaar je de ruimte als je binnenkomt? - Is het duidelijk waar je terecht kan? - Waar alles zich bevindt (vb. toilet)? - Vind je het overzichtelijk?	Structuur, duidelijkheid

	Hoe voelt deze ruimte algemeen voor jou als ouder? - Wat vind je fijn? - Wat vind je minder fijn? Voel je je hier op je gemak/comfortabel? Verklaar. - Heb je iets extra nodig om dit te bekomen? - (Antwoordmogelijkheden geven als je niet meteen op iets komen aan de hand van kaartjes – zie hieronder) Kan je hier andere ouders ontmoeten? Wat heb je nodig om dit te kunnen doen? Waar ga je momenteel in gesprek met begeleiders? - Voelt het goed omdat op die plek te doen? - Heb je nood aan een aparte ruimte om in gesprek te gaan? Wat zou volgens jou echt anders moeten aan de inkleiding van de ruimte?	Pijnpunten zoeken Welbevinden Ontmoeten & sociale interacties Afgebakende hoeken? Veiligheid
	Heeft je kind hier voldoende ruimte om te spelen en ontdekken? Verklaar. - Waar speelt je kind thuis mee? - Waar speelt je kind hier mee? Denk je dat je kind zich hier veilig voelt? Vind jij het veilig voor je kind? - Ja: verklaar - Nee: wat heb je nodig om het veiligheidsgevoel te verhogen? Gaat je kind in interactie met andere kinderen? - Ja: hoe en wanneer? - Nee: verklaar	Openheid Herkenbare elementen Intens spel Veiligheid en rust Sociale interacties
	Wat zou er volgens u echt nog anders moeten?	
Afronding		
Aangeven wat je met data gaat doen	In de komende tijd zal ik de informatie van deze interviews bundelen en er ontwerpeisen uithalen. Met deze eisen ga ik vervolgens aan de slag om aanpassingen aan te brengen aan de kerkruimte.	

Interviewleidraad begeleiders

Als basis voor dit interview maakte ik gebruik van de MemosnaQs. Meer specifiek snaqs 1 en 8 uit dimensie 5 (de ruimte). Deze kaartjes vormde een inspiratiebron voor het opstellen van mijn interviewvragen.

Inleiding	
Beschrijving doel + duur	Binnen de opleiding Sociale Readaptatiewetenschappen voer ik een onderzoek naar het inkleden van de kerkruimte van KOALA. Binnen dit onderzoek wil ik peilen naar de ervaring van de huidige kerkruimte en de pedagogische noden die er aanwezig zijn bij de begeleiders. Het interview zal 20 tot 30 minuten duren.
Aanduiding van hoe gesprek wordt vastgelegd/opgenomen	Wij zouden dit interview graag opnemen als u daarmee akkoord gaat. Deze opname wordt enkel gebruikt voor het onderzoek en zal daarna verwijderd worden. Geeft u toestemming om dit interview op te nemen?
Beschrijving afspraken anonimiteit + terugkoppeling resultaten	Vooraleer we van start gaan, dient u deze geïnformeerde toestemming door te nemen en te ondertekenen. Hierin wordt uitgelegd hoe we met uw gegevens zullen omgaan en hoe deze verder worden verwerkt. U kan dit nu even lezen en ondertekenen bij akkoord. Tijdens het uitvoeren van het onderzoek wordt u op regelmatige basis participatief betrokken bij het doorvoeren van de aanpassingen aan de kerk. Er zal u om feedback gevraagd worden. Als u het wenst, kan u ook schriftelijk op de hoogte gehouden worden van de eindresultaten.
Kern	
Openingsvragen	Welke opleiding heeft u gedaan? Hoelang werkt u al voor KOALA? Kan je me wat meer vertellen over jouw rol tijdens het begeleiden van de Speelbrabbel bij KOALA?

Algemene vragen = snaqs 1 + 8	Voor u ligt een plattengrond van de kerk en enkele foto's van hoe de huidige kerkruimte eruitziet. Voor ik dieper inzoom op de indeling van deze ruimte wil ik vragen: werkt u graag in deze ruimte? - Welke elementen bepalen dat u er wel/niet graag werkt? (Hiermee pols ik dus ook naar de ervaring van de ruimte) Hoe denkt u dat de gezinnen deze ruimte ervaren? - Waar denkt u dat de gezinnen nood aan hebben? Ik wil kort inzoomen op zowel het gebruik van de ruimte zelf als op het gebruik van de materialen. Volgens de theorie van Malaguzzi fungeert de ruimte als derde pedagoog. Hiermee wordt bedoeld dat de ruimte zodanig is ingericht dat het een actieve, educatieve rol speelt in de ontwikkeling van kinderen. - Vindt u, na het horen van deze definitie, dat deze ruimte hieraan voldoet? Verklaar. - Hoeveel verschillende speelzones ziet u momenteel in de ruimte aanwezig? Zou u dit graag anders zien? Ideaal zouden er een 4 tot 6 speelzones moeten zijn met verschillende soorten spel. Deze moeten duidelijk afgebakend zijn, maar met doorzichten. - Op welke manier denkt u dat dit mogelijk is binnen de huidige ruimte? Ik maakte een inventaris van het aanwezige materiaal. Vindt u dat het materiaal voldoende gevarieerd is? Wat ontbreekt er nog? - Staat u open voor het gebruik van kosteloos materiaal (dozen, kurken, blinkende objecten...)?
	Waar hebt u zelf als begeleider nood aan om uw job goed te kunnen uitoefenen gerelateerd aan de ruimte? - Ervaart u praktische of organisatorische beperkingen? Welke? - Wat mag zeker niet ontbreken bij het herinrichten van de ruimte?
Afronding	
Aanvullende opmerkingen laten doen	Zijn er nog aanvullende opmerkingen die u wel doen over de inkleding van de kerkruimte? / Is er iets wat nog niet besproken is, maar voor jou wel belangrijk is?
Aangeven wat je met data gaat doen	In de komende tijd zal ik de informatie van deze interviews bundelen en er ontwerpisen uithalen. Met deze eisen ga ik vervolgens aan de slag om aanpassingen aan te brengen aan de kerkruimte.

Bijlage 7: affiche borstvoedingshoek

Borstvoedingshoek

Deze hoek is voorzien om op een rustige manier borstvoeding te geven.

This corner has been designed to provide a quiet space for breastfeeding.

Cet espace est aménagé pour permettre d'allaiter en toute tranquillité.

تم تجهيز هذه الزاوية لتوفير بيئة هادئة للرضاعة الطبيعية.

In samenwerking met UCLL Hogeschool

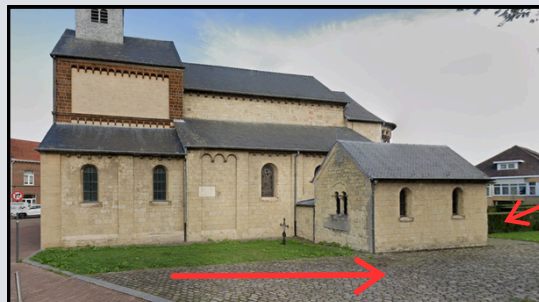
Bijlage 8: affiche ingang

Welkom bij KOALA!

Je bent er bijna!

Volg de instructies om de ingang te vinden.

In samenwerking met UCLL Hogeschool

Bijlage 9: documentatie verloop ontwerpen

Omdat het bijgevoegde document best groot is, vindt hier de link naar de desbetreffende informatie:

<file:///Users/maximeneven/Library/CloudStorage/OneDrive-Persoonlijk/SRW/SRW 2025-2026/Semester 2/BAP deel II/Ideeën aanpassingen/Ontwerpen/Ontwerp Ideeën - Maxime Neven.docx>